

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse tunnistajaks kõigile inimestele selles, mida sa oled näinud ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu, kuulutame halastust, ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Tallinna ja kogu Eesti ülipühitsetud metropoliit Stefanus ristib Tapiola Alaska püha Hermanni kirikus last.

Foto: Aristarkos Sirviö

Üks laps on meile sündinud, üks Poeg on meile antud. Tema õlal on ta valitsus ja tema nimi on Suure Nõu Ingel, imeline Nõuandja, Vägev Jumal, Valitseja, Rahuvürst, Tuleva Aja Isa, sest ta toob oma rahu ja tervise vürstidele. Suur on tema valitsus ja otsatu on tema rahu Taaveti aujärjel. (Js 9:5-6)

Foto: Gennadij Baranov

Hastapäeva eel

2013. aastal tähistab meie Kirik 90 aasta möödumist päevast, mil Konstantinoopoli Oikumeeniline Patriarhaat kuulutas välja Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku autonoomia. Meie jaoks on see tähtis hetk, mil vaatame tagasi kõigele sellele, mis ajalool alates 1923. aastast kuni tänase päevani meile varuks on olnud: rõõmule ja uhkusele, aga ka pi-saraile ja alandustele kuni õnnistatud 1996. aastani, mil saime tagasi õiguse olla vaba ja iseseisev kirik oma armastatud Eestimaal, mis ise vaid mõni aasta varem oli taasiseseisvunud.

Aga ei piisa üksnes selle nii olulise sündmuse meenutamisest. Peame mõtlema ka eelseisvatele aastatele ja just nendest tahan ma teiega rääkida.

Alustuseks ütlen, et me ei peaks vaatama või küsimma, mida kirik saab meie heaks teha, vaid peaksime endalt küsimma, mida saame meie kiriku heaks teha. Eriti praegusel ajal, mil tekib nii palju moraalseid, sotsiaalseid ja kõikvoimalikke muid probleeme ning kahtlusi ja tõstatub nii palju elutähtsaid küsimusi. Kellelegi pole saladus, et meie areng toimub maailmas, mis üha enam tahab olla ja väidabki end olevat „ilma Jumalata“. Me teame, et ühelt poolt rõhub meid tohutu allakäiguraslus (inimesed, keda oleme ristinud, ütlevad usust lahti või lasevad sektidel ennast alla neelata), samas teiselt poolt moodustab väga suur osa inimkonnast praegu nn „mitte-kiriku“, olles kaotanud „Jumala tunnetuse“. Seega ümbritseb meid maailm, millele on omane üha suurenev vaimne kõrbestumine; maailm, mille ainus tõelus on materiaalse progressi ihalus tehnilise ja kau-bandusliku tsivilisatsiooni vahenditega; maailm, mis Pavel Jevdokimovi sõnusti „peab oma luuletajaid, mõtlejaid ja prohveteid kasututeks inimesteks“¹.

Just seepärast rõhutan asjaolu, et väga tähtis on vaadata, mida meie saame Kristuse Kiriku heaks teha, ja mitte vastupidi. Peame mõistma, et ajal, mil kogu ühiskond muutub, mil see üha enam ilmalikustub, on meist igaühe, nii vaimulike kui ka ilmikute usukuu-

lutustöö iseäranis tähtis ja vajalik. Sest kriis, mis maailmas valitseb, on eelkõige ja esmajoones vaimne ja vaimulik, mitte niivõrd materiaalne.

Kuidas saaks ki see olla teisiti? Kaasaja inimesed sõltuvad üha enam ületarbimisest, mis vähehaaval, aga kindlalt juhib neid ühiskondlikule ja poliitilisele eksiteele. Tavapärased vääratused kipuvad kaduma, kuna perekonda ohustab lagunemine. Kui palju on näiteks suurlinnades, kus tuhanded inimesed igapäevaselt kokku puutuvad, neid, kes kannatavad tohutu üksinduse käes? „Ilmalikustumise hiidlaine“ liigub üha enam täieliku materialismi suunas hing eest hoolitsemise arvelt – seda viimast tajutakse pigem kui koormavat, eksitavat või täiesti kasutut.

Just sellel tasandil tuleb meil midagi ette võtta. Heal tasemel jutlustega. Mõjuva isikliku tunnistuseandmissega. Ütleksin, et meie esmane eesmärk ei ole mitte algatada kahtlase väärusega ettevõtmisi sihiga täita pühakojad rahvaga, vaid pigem tömmata inimesi ligi oma olemisviisi ja tegudega, nii nagu ootab meilt evangeelium. Meie kristlikest kogudustest saavad hea sõnumi kuulutamise kohad, kui neid tajutakse avatuse ja tõelise vennalikkuse paikadena, kus igaüks võib leida mitte üksnes oma koha, vaid ka oma väärikuse. Eestist on üha enam saamas misjonimaa. Eestlasted kuuluvad Euroopa kolme kõige vähem kristliku rahva hulka. Me ei peaks tundma häbi ega hirmu näidata välja, pretensioonide ja agressiivsuseta, suure armastuse ja austusega teiste inimesete vastu, oma uhkust olla õigeusklikud kristlased ja kuuluda Jeesuse Kristuse Kirikusse.

Selle asemel aga kohtame tüdimust oma kohustuste täitmisel, nõrkust meie päästva usuveendumuse kuulutamisel. Jätkugu meil siis vähemalt julgust nõustuda, et tihti on meie jutt ja õpetus kaotanud usutavuse, et tänapäeval ei jäta kirik enam tugeva laeva muljet, ehkki ta pole unustanud, et tema Issand kõndis vete peal, olgu need kui tormised tahes. Kui me tahame olla lõpuni ausad, siis tunnistagem, et meiegi oleme oma kirikus läbi tegemas suurt sisemist kriisi, et meiegi, õigeusklikud kristlased igast maa nurgast, oleme muutunud haavatavateks ja see seob meid ahistuses selle maailmaga.

Olles silmitsi ateistliku ja ründava ilmalikkusega, mis kuulutab, et inimene on „kõigi asjade mõõt“ ja seab

kahtluse alla usu selle kõige üldisemas tähenduses, olles silmitsi ka sektide konkurentsiga, jääb meist töepoollest mulje kui väsinud inimeste seltskonast, kellel puudub igasugune usukululuslik ja hingehoidlik innukus. Selle asemel et püüda igas asjas edendada tõelist „evangeeliumi uudsuse“ vaimu, piirdume ajast ja arust lausungitega, sulgume tardunud väljendusvormide ringkaitsesse; me eelistame jumalateenistusi, mis hellitavad lihalikke meeli, aga ei anna edasi mingit sügavat ja kestvat sisemist rõõmu; me teeme oma salasustest korralekutsumise vahendid, selle asemel et neist saaks vabanemine, tervenemise abinõu elukatsumustes vankuma lõönud inimestele... Aga seleks, et saaksime ette võtta põhjaliku muutumise tee, jääb meil puudu kolmest hä davajalikust vaimulikust osisest – alandlikkusest, meepleparandusest (*metanoia*) ja kuulekusest – mis on läbi palve üksteisega seotud.

Ma tean, et meile ei meeldi eriti seda kolme sõna kasutada. Need hirmutavad meid, sest sunnivad meid „surmama need liikmed, mis on maa peal“ (Kl 3:5), nagu soovitab apostel Paulus. Ilma alandlikkuse, meepleparanduse ja kuulekusesta pole võimalik Jumala Sõna vastu võtta, kuulda ega tallele panna ning veelgi vähem aidata Pühale Vaimul asjade olemust ära tunda. Just seepärast ei suuda me tihti mõista, mis maailmas toimub, taibata, millega on tegu. Uinunud Halkedoni metropoliidi Melitonil sõnul: „Eilne on meil kaugel seljataga, me ei ela ka enam tänases, ülehomne on meid juba üllatanud.“ Teisisõnu, me ei näe, et liigume teatud näilikus tõeluses, milles kord sulgume minevikugatsusse, kord laseme end lummata teostamatutel unistustel, millest pole mingit kasu. Isekuses ja tähelepanematusest heidame varju hea sõnumi kuulutamisele maailmas. Ometi, nagu meenutab meile püha Paulus kirjas roomlastele (Rm 5:20), „kus patt on suurenened, seal on arm saanud ülirohkeks“.

Ja Püha Vaimu arm tegutseb sala-misi. Ta toob Jumala sõna inimeste südamesse ja levitab seda kogu loodukõiksuses. Ta juurdub ja puhkeb õitsele inimese südames sama vaiksest kui nisuõrse viljakal pöllul. Ning vaatamata vaimulikule tühjusele, mis meie ühiskonda on haaranud, saabub kord päev, mil paljud pöörduvad meie poole, et me pakuksime nende elule mõtet. Meie kohus on ennast ette valmistada, et neid vastu võtta ja nende lootust õigustada. Armastuses Issanda ja ligimeste vastu.

Palve, meeprandus, tunnistuseandmine.

Palve, sest „palvetada tähendab mitte enam üksi olla, hingata õhku ruumis, mis ei ole sellest maailmast, vaid jumalariigist“². Palvega kaob meie südamest kõik see, mis tegi ta „kõvaks“, meie süda avaneb Pühale Vaimule, kes lakkamatult kostab meist igaühe eest, isegi kui me ei tea, mida peame küsimä selleks, et palvetada nii, nagu peab.

Meeleparandus, sest see muudab meie sisemist inimest ja meie südant, millest saavad alguse halvad mõtted, kuid mis võib läbi Püha Vaimu täitu da armastusega.

Tunnistuseandmine, sest koos Kirikuga oleme eelkõige jumalasõna teenijad. Tänapäeval on jōus ainult tunnistus inimeselt inimesele. Seega meie, selle maa õigeusklike kristlaste jaoks, on see lahutamatu sellisest armastusest, mis ei ihka omada, vaid on palve ja teenimine ja sõna, et teine inimene, meie ligimene, võiks olla tema ise oma ainukordset jumalikustumise teel. See pole võimalik, kui puudub osaduslik arusaam inimesest, kelle poole me pöördu me, kui puudub tähelepanelik, mõistev suhtumine, avatus, mis on alati seotud konkreetsete inimestega, kelle seas viletsad ja vaesed on meie hingehoiutöös esikohal. Läbini ilmalikud küsimused ei kuulu üldse meie tegevusalasse.

Just seda õpetavad meile kõrbeisad, kui nad meid hoiatavad: „Ärge tarvitage selle maailma võimu, ärge tarvitage raha võimu, ärge tarvitage Kirikut selleks, et ennast upitada“. Teisisõnu: ärge kaotage silmist jumalariigi töelust, eelistades sellele sõltumist üksnes maapeal toimuvast, vaid elage meie aja ja ajaloo piiride üleselt, sest Kiriku salasus käib kaugelt üle selle maailma ajaloo taseme. Otse välja öeldes pole Kristusel midagi peale hakata nende kirikutega, mille ainsaks mõõdupuuks on suur liikmete arv ja hea töökorraldus. Üle kõige hindab Kristus kirikuid, olgu need kui vaesed ja väikesed tahes, kellele on antud tugev usk ja kes toimivad selle usu põhimõtetest lähtuvalt.

Kõiki raskusi, mida me oma teel kohtame, ei saa ületada pelgalt uue tehnika, uute juhendmaterjalide, uute abivahendite kasutuselevõtmisega või töömeetodite ja -kavade muutmisega, vaid peamiselt sellega, kui heal tasemel on meie elu Kristuses. Mitte pastoraal-või finantsstrateegiates, mitte

ilusates ja kõlavates kõnedes, vaid iga-ühes meist, mitte kusagil mujal, vaid ainult meie sügavaimas sisimas. Seega on tegu teistsuguse olemisviisiga, mis nõub uut pealehakkamist, samal ajal evangeeliumi sõnumit kiriku elust lahti sidumata. Meie sõna on veenev, kui see on tõelise vaimuliku kogemuse töeline, aus ja siiras väljendus, kaugel kõigist moraalitsevatest hoiakutest, mis tekivad üksnes vastumeelsust ja välistavad igasuguse püüde mõista ja armastada. Me ei eksi, kui arvame, et Jumal on see, kes ennast esimesena meis ilmutab, ja

see ilmutamine pole lõppenud. Kui me ei suuda sellest mõistusega aru saada, tuleb seda teha südamega. Meie kiriku areng ja vaimulik mõju sõltub nii meie eneste vastutustundlikust tööst kui ka Jumala salasusest. Sellesama Jumala, kes oma ainusündinud Poja surma ja ülestõusmissega on „kõiki kinni pannud oma halastusse” (Rm. 11:32)...

Sellised olid soovitused, millele tahan juhtida meie kirikurahva heatahtlikku tähelepanu ajal, mil valmistume oma kiriku autonoomia väljakuuluta-

mise 90. aastapäevaks. Eesmärgiga toetada ja kinnitada iga kannatavat hinge. Selleks, et äratada lootust ja rõõmsat eluhoiakut kõikjal, kus seda vajatakse, ja anda mõte meie tulevikunägemusele. Ning lõpuks selleks, et alal hoida ja tugevdada ühtsuse kingitust, mida Jumal meie kirikus lakkamatult uueks loob läbi salasuste, eriti just läbi euharistia (armulaua).

Saagu meist siis Hea Sõnumi kuu-lutajad, kes tegutsevad mitte sihiga kohandada kirikut maailma mõttlevi-

siga, vaid Kirikut ja tänast ühiskonda Jumala Töega. Maailma päästeks.

†Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Viited

- Pavel Jevdokimov, „Eglise Orthodoxe et Monde“ – Ajakiri „Contacts“ nr 57 (Pariis 1967), lk 10.
- Olivier Clément, „Coopérateurs de Dieu“, ajakiri „Parole et Pain“, märts-aprill 1970.

Prantsuse keelest tõlkis
Tiina Niitvägi-Hellamaa

Eesti Kirikute Nõukogu jõululäkitus 2012

Armas Eesti rahvas!

Jõulud pole juhuslikult aasta kõige pimedamal ajal, ajal, mil valgus hakkab ometi tasapisi kasvama ja murdub pimeduse selgroog, külmem aeg on aga alles ees.

Ka meie, inimeste seas on palju sellist, mis sünnitab sünget meeleeolu. Eurokriis, hirm tuleviku ees, pettumine poliitikutes, välispoliitilised ohumärgid, meie rahva väljarände ja kahanemine – kõik need kasvatavad ebakindlust ja toovad lisa meie igapäevastele ja isiklikele muredele.

Tuletagem aga meelde, et see, kelle sünnipäeva täna peame, tuli

samuti ebakindlasse ja kalki maailma. Ta tuli maailma, kus enamuse inimeste olukord oli palju kehvem kui tänapäeval. Juudamaa elas Rooma võimu all ja juudi valitsev eliit oli rahvast võõrandunud. Jeesuse lapsepõlves toimus kohutav Petlemma lastetapp, millega Heroodes püüdis võimalikku trooni nõudlejat kõrvaldada. Ka juutide usu elus leidus ühttpidi küll Messia ootust, ent teisttpidi ka nõutust, silmakirjalikust ja vormitäitmist.

Tuntud idakiriku laulik püha Rōmanus ütleb tänase päeva kohta: „Täna sünnitab Neitsi Selle, kes on kõrgem kõigest loodust. Maa toob koo-pa Sellele, kelle ligi ei või saada. Inglid

laulavad, kiites karjastega, targad reisivad tähe järele. Sest meie pärast on sündinud väike lapsuke – igavene Jumal“. Kogu inimkond, kogu maailm taevavõlvist maapinnani rõõmustab Kristuse sünni üle. Ja mis peamine, sellega lõhutakse vahesein Kõigekõrgema ja inimese vahel. Jumal, kõige Looja, ei jäää maailma hädades pealtvaatajaks, vaid saadab oma Poja – kes on Jumal nagu Temagi –, et omaloodut päästa. Sest ilma laudakoopata (nagu vana pärimus Jeesuse sünnikohta nimetab) poleks olnud üht teist koobast – hauakoobast –, mis pühapäeva hommikul pärast Jeesuse risti-löömist leiti olevat tühi ja mis kuulutab inimestele uue maailma, ülestõusmise, igavese elu võimalikkust ja ligiolekut.

Püha Sinod

PÜHA SINODI TEATED

EAÖK Püha Sinod kogunes korralisele istungile käesoleva aasta 4. juulil, 26. septembril ja 28. novembril. Istungitel andsid Püha Sinodi pühitsetud liikmed ülevaate oma tegevusest ja piiskopkondades toimunud olulisematest sündmustest.

Ülevaade Püha Sinodi istungitel arutusel olnud olulisematest teemadest:
4. juulil 2012. a:

- Eesti uusmärtrite nimede lisamine teenistustekstidesse. Vastavalt Püha Sinodi otsusele lisatakse käesoleval aastal üle-

- ilmesse pühakute loendisse kantud Eesti uuskannatajate nimed jumala-teenistusraamatu uude väljaandesse.
- Piiskopmärter Platoni kannatuspaiga tähistamine ja võimalusel sinna kabeli rajamine. Teemaga seotud küsimuste väljaselgitamine tehti ülesandeks Püha Sinodi sekretärile.
- Enesetapjate ärasaatmistalituse korra väljatöötamine. Püha Sinod leidis, et vastav teenistuskord on karjasetöö aspektist äärmiselt oluline, et lohutada leinajaid, ja ülesanne delegeriti EAÖK Püha Sinodi liturgiakomisjonile.
- EAÖK vaimulike koosoleku kokkukutsumine. Vaimulike koosolek otsustati kutsuda kokku käesoleva aasta 1. ja 2. novembril.

26. septembril 2012. a:

- Autonomse Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku 90. aastapäeva tähistamine 2013. aastal.
- Püha piiskopmärter Platoni ja tema kaaskannatajate teenistuse eesti keelde tõlkimine.
- Uurimise jätkamine aastatel 1941–1954 kannatanud märtrite väljaselgitamiseks. Püha Sinod otsustas uurimisega jätkata.

- EAÖK katehhesisitöö ja Püha Platoni Seminari töö reorganiseerimine.
- Haldusjöuetute koguduste reorganiseerimine abikogudusteks. Püha Sinod määratles oma otsusega abikoguduse mõiste ja kinnitas abikogudusteks avamise, koguduste abikogudusteks reorganiseerimise ning abikogudusteks kogudusteks muutmise korra.
- EAÖK suhted riigistruktuuridega.
- Eesti Kirikute Nõukoguga seotud teemad ja esindajate määramine EKNi töögruppidesse. Püha Sinod kinnitas EAÖK esindajad EKNi töögruppides järgnevalt:
 - EKNi meedia ümarlauas: piiskop Eelija
 - EKNi haridustöö ümarlauas: preester Tihhon Tammes
 - EKNi teoloogia komisjonis: ülempreester Mattias Palli
 - EKNi eluväärtuste ümarlauas: pr Marje Kuusmik
 - EKNi noortetöö töörühmas: arhidiakon Justinus
 - EKNi arengu planeerimise komisjonis: ülempreester Ardalion Keskküla
 - EKNi eelarvekomisjonis:

- hr Martin Toon
- EKNi põhikirja komisjonis: ülempreester Mattias Palli

28. novembril 2012. a:

- Eesti Kirikute Nõukogus arutusel olevad teemad.
- Helsingi metropoliit Ambrosiuse ettepanek preester Roland Tönnissoni teenistusliku seisundi osas. Otsustati pikendada kahe aasta võrra preester Roland Tönnissonile antud luba teenida ajutiselt Autonoomse Soome Õigeusu Kiriku Helsingi metropoolias.
- Riikliku programmi „Pühakodade säilitamine ja areng“ vahendite kasutamise prioriteetide määratlemine aastaks 2013. Otsustati toetada Muinsuskaitseameti ettepanekut lõpetada 2013. aastal tööd pooleliolevatel objektidel, millest olulisemad on Kuressaare, Karks-Nuia ja Malvaste kirikud.

Preester Tihhon Tammes
EAÖK Püha Sinodi sekretär

Foto: Andres Ots

VÄLISUUDISED

Preester Sakarias Leppik

UINUS BULGAARIA PATRIARH MAKSIM

SOFIA, 6. november, AP – Bulgaaria Ōigeusu Kiriku patriarch Maksim suri pärast kuupikkust haiglaravi Bulgaaria pealinnas Sofias 98 aasta vanusena, olles teeninud Bulgaaria kirikupeana üle 40 aasta, teatas Kiriku Püha Sinod.

Patriarh Maksim, ilmaliku nimega Marin Naidenov Minkov sündis 29. oktoobril 1914. aastal. Ta lõpetas Sofia vaimuliku seminari aastal 1935 ja õppis Sofia Ülikooli teoloogiateaduskonnas. Patriarh Maksim pühitseti mungaks 1941. aastal ja ta sai Bulgaaria Ōigeusu Kiriku Püha Sinodi sekretäriks 1955. aastal.

Aasta hiljem sai temast Braniti titulaarpiiskop ning 1960. aastal valiti ta Lovechi metropoliidiks. Hoolimata Bulgaaria kommunistist riigipea Todor Živkovi tagakiusamisest, valiti Maksim pärast toonase patriarh Kirilli surma 1971. aastal patriarhiks.

Pärast kommunismi varisemist Bulgaarias 1989. aastal elas Bulgaaria Kirik üle mitmeid lõhenemisi ning patriarh Maksimi püüti aujärjelt tõugata. Üle kümne aasta oli Bulgaarias Püha Sinodi kõrval ka alternatiivne sinod, kes püüdis tõestada patriarh Maksimi seotust kommunistlike võimudega, ent edutult.

Patriarh Bartolomeus patriarh Maksimi ärasaatmisel.

2010. aastal skisma lõppes, kui alternatiivset sinodit juhtinud metropoliit Innokenti kutsus üles Bulgaaria Kiriku terviku taastamisele ning saatis alternatiivse sinodi laiali.

Bulgaaria uue patriarhi valimine toimub vastavalt kirikuseadusele kuue kuu jooksul pärast eelmise patriarhi surma, ent Püha Sinod on juba otsutanud, et valimised toimuvad 24. veebruaril 2013.

Õigeusk on Bulgaaria levinuim usu-tunnistus, Kiriku liikmeks peab end üle 80% riigi 7,4 miljoni suurusest ko-danikkonnast. Patriarh Maksim teenis ülemhingekjasena Bulgaaria Ōigeusu Kirikut üle 40 aasta, juhtides selle komunistlikust ühiskonnakorras demokraatliku iseseisva riigi ajastusse.

UINUS TEMA ŌNDSUS, ANTIOOKIA PATRIARH IGNATIOS IV

BEIRUT, 5. detsember, Huffington Post – 5. detsembril suri 91. eluaastal Beiruti Püha Georgiose haiglas insundi tagajärjel Tema Ōndsus, Antiookia patriarh Ignatios IV Hazim.

Patriarh Ignatios IV.

Patriarh Ignatios valiti Antiookia ja kogu Oriendi patriarhiks 1979. aastal. Ta on pärit Süüria linnakesest Mahardast Hama provintsist. Süüria riikliku uudisteagentuuri SANA teatel tuuakse patriarhi ihu matmiseks Liibanoni pealinnast Süüriasse.

Ignatios Hazim sündis 4. aprillil 1920. aastal ning asus Süüriast Liibano-ni 1936. aastal. Beirutis pühitseti ta preestriks ja ta lõpetas Beiruti Ülikooli 1954. aastal. Ta on õppinud ka Prantsusmaal. 1961. aastal pühitseti Ignatios Palmyra piiskopiks ning ta saadeti Balamandi kloostrisse, kus ta sai hilisema Balamandi Ülikooli (Liibanon) teoloogiateaduskonna dekaaniks.

Patriarh Ignatios IV on mitmete raamatute autor ning promoveeritud Sorbonne'i, Peterburi ja Minski ülikoo-li audoktoriks.

Kopti paavst Tawadros II.

Paavsti valimine.

KOPTI KIRIKU UUS PAAVST ON TAWADROS II

Kairo, 4. november, theortodoxchurch.info – Egiptuse Kopti orien-taalne ōigeusukirik valis oma uueks paavstiks 59-aastase piiskop Tawadrose, kes on hiljuti uinunud paavst Shenouda III järglase Püha Markuse aujärjel.

Uue paavsti valis kolme kandidaadi seast koptide traditsiooni kohaselt kin-niseotud silmega poiss, kes võttis Kairo Püha Markuse katedraali altaril asuvalt kristallkarikast valitu nimega paberirulli ja täitis nii Jumala tahet.

Algsest 17 kandidaadiga nimkirjast valiti välja viis munka ja piiskoppi, mis-järel 2500 vaimulikku ja kiriku täiskogu delegati valisid omakorda välja kolm kandidaati. Lisaks piiskop Tawadrose-le valiti veel 54-aastane piiskop Rafael – paavst Shenouda III vikaar – ning 70-aastane munk isa Ava Mina. Kõik kolm väljavalitut said kandidaate deks konsensuslikul teel ning hoidsid vali-misdispuutidest eemale.

Egiptuse kopte on ligi 10 protsendi riigi 83 miljoni suurusest elanikkonnast ja vastne paavst on analüütikute hinnanguil raske probleemi ees: kuidas seista kopti kristlaste ōiguste ees olukorras, kus Egiptuse valdavalt islamistlik par-

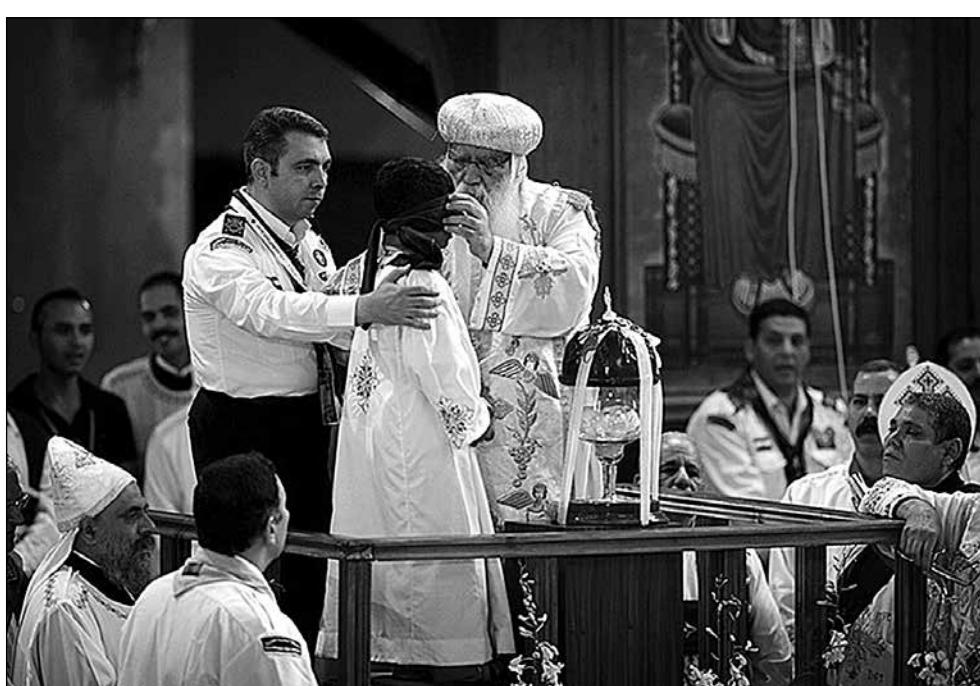
lament püüab muuta riigi põhiseadust nii, et see hakkab veelgi enam kristlaste sotsiaalseid ōigusi piirama.

PÜHA VLADIMIRI SEMINAR VIIB LÄBI ARVO PÄRDI MUUSIKA KURSUSE

New York, 22. november, SVOTS Communications – Alates 15. jaanuarist tuleval aastal on kõigil soovijail võimalus võtta osa New Yorgi Püha Vladimiri Ōigeusu Seminari kursusest, kus tutvustatakse Arvo Pärdi loomingut ja muusikalisi arusaamu.

Kursuse nimi on „Arvo Pärdi muusika ja usk”, ütles seminari süstemaatilise teoloogia professor Dr. Peter C. Bouteneff. „Arvo Pärt, komponeerides oma muusikat, mis seob kõikide usundite järgijaid ja ka neid, kes ei usu, tõmbab alati jooni oma ōigeusu kristlase usust,” nentis Bouteneff.

Professor lisas, et avalik kursus on üks osa seminari niinimetatud Arvo Pärdi projektist, mis on seminari ja helilooja tihedast koostööst sündinud tervikprogramm. „10-nädalane kursus avab helilooja isiklikku elu, tutvustab tema muusikalisi mõjutajaid ja tema teoseid,” kinnitas Bouteneff.

Paavsti valimine.

KIRIKUVALITSUSE TEGEVUSEST

Kirikuvalitsuse novembrikuu koosolekul arutati peamise teemana Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku 2013. aasta eelarve kavandit. Oluline oli sarnaselt viimaste aastatega säilitada eelarve tasakaal. Kirikuvalitsuse eelarvekomisjoni koostatud eelarve kinnitati arutelu käigus tehtud paari parandusettepaneku järeel ühehäälselt. Eelarve tulud 2013. aastal on kavandatud summas 696 681 eurot ja kulud samuti 696 681 eurot.

Kirikuvalitsuse üksmeelsel otsusel võimaldatakse juubeliaastal kogudustel oma 2012. aasta tuludelt kirikule täiskogul kokkulepitud protsendi mitte maksta, vaid kasutada seda summat kogudusele vajalikeks investeeringuteks. Samuti sisaldab kinnitatud eelarve esimest korda mitme aasta järel ka EAÖK lepinguliste töötajate, nii vaimulike kui ka ilmikute, mõningast palgatöösu ning arvestatud on selle puhul mh ametühingute keskliidu ettepanekut tösta 2013. aastal alampalk 320 eurole kuus või 1,90 eurole tunnis.

Läbivaks küsimuseks Kirikuvalitsuse päeva-

korras on olnud vanade preestri- ja köstri-majade edasine saatus. Üha jõudsamalt lagunevate ja reeglina väga halvas seisukorras olevate objektide kordategemine on käinud Kirikule üle jõu ega ole osutunud ka ostarbekaks koguduste vajadusi arvesse võttes. Amortiseerunud kirikumajad on ohuks nende kasutajatele ning jätkuvaks tarbetuks vastutuskoormaks kogu Kirikule. 2012. aastal on Kirikuvalitsus võtnud vastu 15 sellise objekti müügiotsused. Selline tähelepanuväärne hulk näitab selgelt koguduste muutunud vajadusi ning on märk maapiirkondade tühjenemisest laiemalt.

Märkimist väärib revisionikomisjoni esimehe ülempreester Ardalion Kesküla aruanne ja järgmisse aasta tegevuskava tutvustamine. Ka järgmisel perioodil jätkatakse suuremate koguduste raamatupidamise revideerimist, lisaks kontrollib komisjon edaspidi töötajate ametijuhendeid ning kirikutes müüdavate kaupade päritolu ja muid kaubandusega seonduvaid küsimusi.

EAÖK Kirikuvalitsuse sekretariaat

Andrei Ivanen ja isa Andreas Pöld Loisy konverentsil.

KUIDAS ON SEOTUD EESTI JA PARIISI ÕIGEUSKLIKUD?

Ülempreester Andreas Pöld

Lühidalt öeldes on selleks ühendajaks lisaks ühisele usule uusmärter Joann Lagovski, kes oli õigeusu noorteliikumise üks asutaja ja aktivist Baltimaades ja selle liikumise ajakirja Vestnik (Õigeusu Uudised) toimetaja. Õigeusu noorteliikumine loodi Euroopas vas-

tukaaluks tol ajal levima hakanud materialismile ja materialistlikele maailmavaatele nii läännes kui ka idas, sh ateismile, kommunismile, natsionaalsotsialismile jm. Noorteliikumise põhiülesandeks oli tugevdada noorte religioosset ilmavaadet. Liikumine korraldas regulaarselt mitmeid üritusi: laagred, kus tutvustati õigeusu ja oldi kristlikus osades, kõnekoosolekuid ja vestlusringe, kus puudutati erinevaid teemasid, sh ühiskonna valupunkte. Jälgitati tähelepanelikult toimuvat nii stalinlikul Venemaal kui ka hitlerlikul Saksamaal, noorteliikumine andis kõikvõimalikku abi nii vaesuses kui ka hädas oljatele Nõukogude Liidus. Avaldati vaimulikke kirjutisi pressis. Noorteliikumine andis välja venekeelset ajakirja Vestnik, mida toimetati 1930. aastatel Eestis.

Nõukogude võimu kehtestamisel see noorteliikumine likvideeriti ja aktivistid hukati. Joann Lagovski oli esimene kristlane, kes kommunistide võimuletulekul Eestis 1940. aastal arreteeriti. Kristlik noorteliikumine jätkus Pariisis, kus tegutseb tänapäevani, ühendades eri jurisdiktsoonide õigeusk-

likke üle Euroopa. Prantsusmaal on lisaks Konstantinoopoli Patriarhaadi kogudustele mitmeid antiookia, rumeenia, vene, gruuisia, serbia ja kreeka kogudusi. Prantsusmaal on religiooselt aktiivseid inimesi ehk praktiseerivaid usklikke mitu korda rohkem kui Eestis. Usuõpetus koolides ja religioosne sümboolika ametiasutustes on aga keelatud.

Eesti pühakule pühendati konverents

Põhjas, miks Joann Lagovski ettevõtmisi meenutada, seisneb selles, et 19.-20. oktoobril toimus Pariisi lähedal Loisy kirikukeskus ACERi (õigeusu noorteliikumine) konverents, mis oli pühendatud ühe tema asutaja ja aktivisti Joann Lagovski pühakuks kuulutamisele käsitleval aastal. Kanoniseerimine andis ka võimaluse rääkida paljudel pühadust puudutavatel teemadel, eelkõige sellel, milline on pühaduse tähendus tänapäeval.

Issand ütleb meile: „Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taevane Isa on täiuslik!“ (Mt 5: 48). Ja kuigi see sõnum on möeldud kõigile ristiinimestele, tundub pühadus tänapäeval

sageli kättesaamatu. Konverentsil võtsid sõna Narva Õigeusu Humanitaarkooli direktor Andrei Ivanen, kes rääkis noorteliikumise aja-loost Balti riikides; oppejõud Daniel Lossky, kes kõneles pühadusest ilmalikus ühiskonnas; munk Alexander (Evelson) tutvustas kaas-aegset usutunnistajat (usutunnistaja erinevus märtrist seisneb selles, et usutunnistaja kannatas küll oma usu pärast, aga ei jätnud elu, märter aga kannatas surmani) Nicolas Steinhardti Rumeenia kommunistlikust aja-järgust; Athanasius Papathanassiou selgitas oma ettekandes, kuidas Püha Vaim pühakute kaudu Kirikut värskendab ja noorenab ja al-lakirjutanu pidas loengu üheteistkünnne Eestimaa uusmärtri kanoniseerimisest, peatudes pikemalt pühal Tartu märtril Joann Lagovskil.

Konverents lõppes jumaliku liturgiaga, mida peeti lisaks prantsuse keelele vana-slaavi, vene ja eesti keeles.

Järgmises Metropoolia numbris kirjutan lähemalt Tartu pühast märtrist Joann Lagovskist, kelle auks ja mälestuseks oli kirjeldatud ACERi konverents pühendatud.

ÕIGEUSU-LUTERI DIAЛООG JÓUDIS ÜHISAVALDUSENI

Ülempreester Mattias Palli

27. augustil toimus Tallinnas EELK Usuteaduse Instituudi ruumides järjekordne Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku ja Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku dialoogikomisjoni kohumine. Teoloogilisi-praktilisi kõnelusi on kaks kirikut ja kummagi kiriku teoloogilised õppeasutused (UI ja Püha Platoni Seminar) pidanud juba 2006. aastast. Käsitletud on erinevaid teemasid: „Kristus kui kiriku alus“, teiseusulise matmine ja segapaaride laulatamine. Viimasega tegeldakse loodetavasti veel järgmistel kohtumistel. 2010. aastast peale on tehtud tööd teemaga „Euharistia ja jumalateenistus“. Kummagi poole esindajad on pidanud

ettekandeid ja neile on järgnenud arutelu. Viimane aasta on toiminud võimaliku ühisavaluse teksti kokkupanemine, millega nüüd augustis lõpule jõuti. Ühisavaldus avalikustatakse aga ametlikult alles järgmisel aastal, kuna enne peavad kummagi kiriku pädevad organid (meil piiskoppide kogu ja luterlastel piiskoplik nõukogu) need üle vaatama ja lõplikult oma kiriku jaoks heaks kiitma. Samuti vaadatakse tekst keeleliselt üle.

Järgnevalt tutvustame mõningaid ühisavaluse olulismaid mõtteid. Pooled tödevad, et inimene on kutsutud Jumalat teenima ja ülitama. Langenud olukorras võime aga hakata teenima ebajumalaid, kuigi ka see väljendab meie igatsust kellegi kõrgema austamise järel. Kristuse päästetöö kaudu kutsutakse aga inimene taas tõelisele jumalateenistusele. Selle juures avaldub kahepoolne toimimine: Jumal tuleb inimese juurde sõnas ja sakra-

mendis, inimene vastab tänu ja kiitusega. Mõlemad pooled rõhutasid sõna ja armulaua kokkukuuluvust. Armulaua kohta tödeti, et see on kõige täielikum osadus Kristusega ning eelmaitsse tulevase maailma õndsast elust. Armulauas kogeb inimene ülestõusnud Kristust, kes on inimsoo päästnud ja lepitund ning Isa juurde tagasi juhatanud. Pühast sakramendist osasaamine laseb inimesel aga tunda ka pinget jumalariigi täiuslikkuse ja selle maailma langemisjärgse seisundi vahel ning lähetab teenima ligimest, seisma õigluse eest, hoolimaloodusest jne.

Nendes ja muudeski küsimustes on õigeusulised ja luterlased ühel nõul. Dialoogi käigus saagi korduvalt hämmastusega täheldada, kui palju on meil selles vallas ühiseid arusaamu, ehkki teenistuskorrad ja ka sakramentalteoloogia on küllaltki erinevad. Samas on siiski ka eriarusaamu: ennekõike Kristuse kohalolu

viis armulauas ja sellest tulenevalt järelejäänud armulauaandidega toimimine pärast teenistust. Nagu ka ühisavaluse lõppsõnas öeldakse, on see samm üksteisemõistmisse teel, lootusega koguneda kord ühiselt Issanda laua ümber. Peab aga lisama, et teekond sinna on veel pikk. Me ei või minna oluliselt kaugemale rahvusvaheliste õigeusu-luteri dialoogide tulemustest. Selle-gipoolest on nii dialoogi toimumine ise kui ka ühised arusaamad selles nii keskses küsimuses tähtsaks verstagostiks eesti oikumeenias ning märgiks kahe siinse ajaloolise kiriku heast koostööst.

Armulauateemal käsitleb praegu ka Eesti Kirikute Nõukogu teoloogiline komisjon, mis loodab järgmisel aastal anda välja raamatuke se eri kirikute praktika ja arusaamade kohta kes küsimuses.

DIAKONIKS PÜHITSETI AGATON (AGO) PAALBERG

14. oktoobril pühitseb Pärnu ja Saare piiskop Aleksander Pootsi-Kõpu püha Kolmainu kirikus diakoniks senise lugeja Agaton (Ago) Paalbergi.

Lisaks piiskopile osalesid vaimulikest teenistusel veel preestrid Enos Heinsoo ja Toivo Treima, arhidiakon Justinus ja diakon Kristoforos Parts.

Isa Agaton on sündinud 3. augustil 1973. aastal. Hariduse omandas ta Lindi algkoolis, Pootsi põhikoolis ja Pärnu 13. Kutsekeskkoolis, mille lõpetas 1991. aastal ehi-

tustislerina. Sealtpeale on see olnud isa Agatoni põhilise ilmalik amet, viimastel aastatel on sellele aga lisandunud talupidamine oma kodus Kavaru külas. Lugejaks pühitseti ta 8. mail 2011. aastal

Isa Agaton on abielus, peres kasvab tütar.

EDESSA METROPOLIIT JOEL KÄIS EESTIS

16.–19. septembrini käis Eestis kõrgestipühitsetud Edessa, Pella ja Almopia metropoliit Joel kaaskonnaga, kes andis meie kirikule üle Eesti uusmärtrite teenistuse.

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus käis külalistega Saaremaal, kus vaadati Kaali kraatrit, samuti käidi skiiatas ning Kuressaare Püha Nikolai kirikus.

Reomäel...

...ja Tallinna vanalinnas.

Metropoliidid Joel ja Stefanus Tallinna püha Siimeoni ja naisprohvet Hanna katedraalis.

Fotod: Giorgios Ferdis

LAKKAMATU PALVE

Püha Johannes Kuldsuu

Nii nagu hingamine ei ole kunagi kohatu, ei ole seda ka palvetamine. Kohatu on mitte palvetada, sest just nii nagu meil on vajadus hingata, on meil ka vajadus Jumala abi järele. Kui me tahame seda, siis on lihtne Teda enese ligi tömmata.

Asjad, millega me mõnikord omal käel hakkama ei saa, on kergesti saavutatavad palve abil. Ma pean siinkohal silmas lakkamatut palvet. Palvetada tuleb alati ja igas olukorras. Palvetama peab nii see, kes on hädas, kui ka see, kel kõik on hästi. Palveta da tuleb nii heal kui raskel ajal. See, kel läheb hästi ja kes elab külluses, peab paluma, et kõik jääkski niimoodi ja et seda temalt kunagi ära ei võeta. Sellel aga, kel on palju kurbust ja önnetus, on vaja paluda, et ta elu muutuks paremaks ja et ta leiaks rahu ning lohutust.

Samueli ema Hanna lausus kogu aeg ühte ja sedasama palvet. Ta ei lakanud kunagi palumast, kulutades ühtede ja samade sõnade kordamisele suure osa oma ajast. Ka evangeeliumis käskis Kristus palvetada. Ta ütles oma õpilastele: „Palvetades ärge lobisege nii nagu paganad, sest nemad arvavad, et neid võetakse kuulda nende sõnaohtruse tõttu” (Mt 6:7). Samuti õpetas Ta meile, kuidas tuleb palvetada, näidates, et meie palve kuulda võtmine ei sõltu sõnade hulgast, vaid sellest, kuidas me palvele keskendumme.

Kui me oleme oma mõtetes valvsad, muudab Jumala arm meid Püha Vaimu tempiks ja kõik õnnestub meil. Kus iganes sa ka viibid, Jumala ohvrialtar on sul alati ühes, sest sina ise oled ühtaegu nii preester, ohv-

rialtar kui ka ohver, mis tuuakse. Nõnda võid sa lihtsa hingearksusega seada kõikjal üles ohvrialtari, sõltumata kohast ja ajast. Isegi siis, kui sa ei põlvita, ei lõö enesele käega vastu rinda ega siruta käsi üles taeva poole, kuid palvetad kogu hingest, on su palve täielik. Nõnda saab iga naine näiteks kangast kududes või värvnaga kedrates tösta samal ajal pilgu üles taeva poole ja hüüda oma südames palavalt Jumala poole. Samuti saab iga mees rahva seas omaette kõndides pikki palveid lugeda. Või ülendab käsitöoline töökojas nahku kokku ömmeldes oma südame Issanda poole. Samuti võib iga teenija või ori või keegi, kes teel on või köögis süüa teeb ega saa seetõttu kirikusse minna, palvetada pikalt ja palavalt. Jumal ei põlga ühtegi paika. Ainus, mida Ta ootab, on palav süda ja mõistlik meel.

Siinkohal võib mõni ilmalik inimene küsida, kuidas saab näiteks keegi, kes on seotud kohtuasjadega, päevas kolm tundi palvetada ja kirikus käia? See pole võimalt ja isegi mitte raske. Isegi siis, kui ta ei saa kirikusse minna, saab ta ometi ukse juures oodates või kohtus seistes palvetada. Palve jaoks ei ole vaja mitte niivõrd häält kui südant, mitte niivõrd väljasirutatud käsi kui pühendumist, mitte keha asendit, vaid hingesisundit. Jumal võttis Hannat kuulda mitte tema vőimsa ja särava häiale pärast, vaid seepärast, et ta kisendas kogu oma südamest. „Hanna kõneles südames, üksnes ta huuled liikusid ja ta häält ei olnud kuulda...” (1. Sm 1:13) ja „küll Israeli Jumal täidab su palve, mis sa temalt palusid... ja Issand pidas teda meeles” (samas 17:19). Seda on ka paljud teised usklikud teinud. Nagu need, kes seisid kord vaikselt valitseja ukse ees, kes samal ajal oma majas karjus, ähvardas ja märratses, palvetasid veidi oma südames Jumala poole,

läksid valitseja juurde sisse ja rahustasid ta maha, tuues arust ära olnu vähimagi raskuseta taas möistusele. Neid ei takistanud ei koht, aeg ega see, et nad palvetasid vaikselt, üksnes sisimas. Nõnda tee ka sina. Ohka südamevaluga, tuletades meelde oma patte, vaata üles taeva poole ja ütle oma südames: „Jumal, ole mulle armuline,” ja juba ongi su palve täielik. Sest igaüks, kes ütleb: „Jumal, ole mulle armuline,” tunnistab oma patte. Öeldes „Ole mulle armuline...,” on ta saanud andeks oma eksimused ja võitnud kätte Taevase Kuningriigi.

Nõnda ka Mooses, kes palvetas ja vaatama sellele, et ta ei toonud Jumalale midagi ohvriks, võttis Jumal teda kuulda, ütledes: „Mispärast oled Sa mind hüüdnud?” (2. Ms 14:15). Inimesed kuulevad üksnes kuuldatav häält, aga Jumal kuuleb ka neid, kes vaikides – oma südames – Tema poole hüüavad. Järelikult võetakse meie palveid kuulda ka siis, kui me ei tee seda valjuhäälset, vaid palvetame keskendunult oma südameis, ise samal ajal näiteks inimeste seas kõndides, sõpradega rääkides või ükskõik mida muud tehes. Me võime Jumala poole hüüda valjuhäälset oma sisemise häalega, ilma et me laseks sellel teistele välja paista. Nii, nagu omal ajal Hanna, keda „Issand pidas meeles” (1. Sm 1:13) ja kes „jääi lapsootele” (samas). Nõnda vőimas oli tema sisemine karje.

Kui Hanna „Issanda ees kua palvetas, pani Eeli tähele ta suud”. Tema hääl oli kinni jäänud, aga mitte tema palve vägi, vaid tema süda hüüdis ta sees veel suurema innuga. Palve ongi eelkõige see, mis tuleb meie seest. See näitab, et hing valutab ja palvetab. Mitte hääletooni, vaid südamest tuleva õhinaga.

Kui me maavärina ajal arvasime, et meie majadest said meile hauad ja kõik rahvas kisendas kui ühest suust: „Issand halasta!”, siis Issand murdus oma inimesearmastuse pärast ja, raputades küll maad oma pilguga, oli Ta samal ajal oma käega toeks loodule, mis värises.

On täiesti võimatu, et inimene, kes palvetab kogu südamest asjakohase pühendumusega ja anub lakkamatult Jumalat, kunagi pattu langeks. Kuidas saab nii olla? Ma kohe ütlen selle. Igaüks, kes on oma südame üles soojendanud, oma mööstuse üles äratanud, end palves oma Issanda poole ülendanud ning tuletanud meelde oma patut ja palunud Teda, et Ta need talle andeks annaks ja tema vastu armuline ning pikameeline oleks, on heitnud enesest ära kõik elumured ning tōusnud kõrgemale kõigist inimlikest hädadest. Isegi siis, kui ta pärast palvetamist kohtab oma vaenlast, ei näe ta teda enam vaenlasena. Või kui ta näeb kaunist naist, siis tema vaatamine ei eruta teda, sest temas lõõmab palve leek, törjedes eemale kõik kõlvatud mõtted. Aga meie kui inimeste puhul on loomulik, et me vajume hooletusse. Kui palvest on möödunud paar-kolm tundi ja sa märkad, et selle palavus hakkab sinus tasapisi maha jahtuma, siis rutta taas palvele ja soojenda oma jahtunud süda uesti üles. Kui sa toimid nõnda kogu päeva väitel, soojendades end palava palvega aegajalt üles, siis ei lase sa Saatanal oma mõtetesse tungida.

Eestindus raamatus „Palve maailm” avaldatud Püha Johannes Kuldsuu jutluse katkendist.

Eestindanud
preester Tihhon Tammes

KOHTUMISED SÜDAMEPALVEGA

Serge Bolchakoff

Kohtusin doktor Rozoviga 1926. aastal Petseri kloostris. Ta oli kohalik arst, kes

ravis ühtlasi ka kloostri munkasid. See-tõttu asus tema ametikorter piiskopimaja esimesel korrusel (kloostri iguumen oli ka kohalik piiskop).¹

Meie kohtumise ajal oli doktor Rozov üle viiekümne aastane lesk. Tema poeg, rahulik ja intelligentne poiss, õppis Petseri güm-

naasiumis. Nad elasid väga lihtsalt. Doktor Rozov pärines vaimuliku perekonnast, oli käinud usuteaduslikus seminaris, kuid vaimulikku temast ei saanud. Pärast säravate tulemustega õpinguid Tomski Ülikooli meditsiiniteaduskonnas Siberis sai temast arst.

Jevgeni Nikolajevitš oli vaga ja vaimne

mees, väga hea teoloog. Ta oli tuntud oma sügava alandlikkuse ja ligimesearmastuse poolest. Kui teda kutsuti kaugele mõne haige juurde, läks ta midagi küsimata. Kui temalt nõu küsiti, andis ta seda. Ta ei päritud kunagi midagi.

Ühel öhtul viibisin tema juures. Tuba oli

täis peapiiskopi aia jasmiinide ja sirelite lõhna. Roosad, kollased ja valged kloostrikirikud oma kuldsetest taevatähtedest pikitud siniste kuplitega joonistusid välja põhjamaa valgetele öödele nii iseomases aiahämaruses. Valitses sügav ja pühilik vaikus. Toas valgustas alati põlev ölipõllamp vanaaegset ikooni. Jevgeni Nikolajevitš isetus tugitoolis, seljas nööriga keskelt seotud valge vene särk. Oma valge habemega meneutas ta mulle külapappi.

Öelge mulle, Jevgeni Nikolajevitš, kuidas on võimalik, et te olete pidevalt heas tujus, muretsemata kunagi oma sissetulekute pärast? Nii teist räägitakse.

Inimesed räägivad kõiksugu asju, Sergei Nikolajevitš, aga ma ütlen teile üht: evangeeliumi järgi tuleb kõigepealt otsida Jumala riiki ja selle õigust ning kõik muu antakse meile lisaks. Nagu te teate, olen ma ülempreestri poeg, ma olen seminaris käinud. Lapsepõlves ja nooruses käisin ma tihti oma vanematega nii Püha Kolmainu Sergi suurkloostris kui ka Optino kõrbes, Valamos ja mujalgi.

Kord kuulsin Optino võõrastemajahoidjalt järgmise loo: Ühel päeval saabus siia mõneks päevaks rikas kaupmees Moskvast. Suure sula tõttu muutusid aga teed läbipääsmatuteks ning ta pidi siin plaanitust kolm päeva kauem veetma. Ta oli tulnud ühes oma pojaga. Lakhudes küsis ta võõrastemajahoidjalt: „Isake, kui palju ma teile võlgnen enda ja oma poja eest?“ – Vanake vastas: „Nii palju, kui te oma äranägemise järgi heaks arvate“ – „Aga kui ma midagi ei maks?“ – „Siis on see teie tahtmine.“ – „Sellisel juhul tasub teile piisavalt ju üks palverändur sajast?“ – „Töepooltest tuleb seda ette, kuid sajas maksab ka ülejäänud 99 eest.“

„Poeg,“ sõnas kaupmees pojale, maksa minu ja enda eest ning veel sajakonna ränduri eest.“ Kaupmees tasus suurima heameelega ning oli väga rahul. Issand õnnistas teda kahtsatat vaest toitma.

Minu isa, ülempreester Nikolai Rozov, ütles mulle alati: „Kui sinust saab arst, Jevgeni, ja kui vaesed, kes maksta ei suuda, tulevad sinu juurde abi küsimä, ära küsi neilt tasu, vaid osta neile ka ravimeid. Siis Issand ei unusta sind, sa elad hästi, sinu hing on rahus ja südametunnistus puhas.“ Nii ma olengi teinud ja ma elan hästi. Aitäh neile, kes konsultatsioonide eest maksavad ja nende eest, kes seda teha ei saa, hoolitsen ma niisama, Issanda nimel. Evangeeliumis öeldakse, et kui keegi teenib vaeseid, siis juhib teda Issand. Kas te näete taamal kaht ilusat moosipurki? Ma isegi ei tea, kes need tõi. Mulle tuuakse alalöpmata riideid ja raha. Mulle ja mu pojale on sellest küllalt ja lisaks saan ma palju ka ära jagada. Kas te mäletate, mida ütles apostel Paulus: *Kui meil on aga elatist ja ihukatet, siis olgu neist meile küll. Kes tahavad aga rikastuda, need langevad kiusatusse...* (1Tm 6:8-9), ja evangeeliumis öeldakse: *Teie ei saa teenida nii Jumalat kui mammonat.* (Mt 6:24; Lk 16:13). Ja ahned variserid naersid. Sellest ajast naerab see, kes naerab viimasena. Teiegi mõelge vaid hä davajaliku peale ning kõik muu antakse teile lisaks.

Kuidas nii, Jevgeni Nikolajevitš?

Ma näen, et te olete veel inimene sellest maailmast. Pidage alati meeles, et kõige tähtsam on saavutada meelerahu. Kui te selle saate, siis ei tule teil millestki puudu, sest öeldakse: „Saavuta meelerahu ja tuhanded sinu ümber saavad päästetud.“ Ja siis need tuhanded toovadki teile kõi-

ke sellisel hulgjal, et te ei tea, mida sellega peale hakata. Nende teemade pärast muretseda on täiesti pinnapealne. Uskmatute jaoks on lood hoopis teistsugused, nad muretsevad, püüavad iga hinna eest kõike omada, votta ligimeselt, mida votta annab. Nad ütlevad: „Me elame ju siiski ainult üks kord. Tuleb elult kõik votta ning nautida maise elu mõnusid.“ Jajah, nad saavad oma tasu hiljem, kui nad mõistavad, et kõik on mõöduv, kõik võib hävida ja kaduda, siis nad taipavad, et kõik tehtud pingutused on asjatud ja tulevikuta selles muutuvas maailmas. Peagi sõidate välismaale, Sergei Nikolajevitš, kõigepealt Belgiasse ja seejärel Prantsusmaale, ja puutute varem või hiljem tõenäoliselt kokku katoliiklaste ja protestantidega. Miski ei sünni Jumala tahte vastaselt. Seega tuleb teele asuda. Te alustate millegi uue ja keerukaga – katoliiklastega kauplemisega. See näib paljudel kahtlase na ja te jäätate endast mulje kui karjeristist ja utopistist. Kuid inimesed eksivad teis, Sergei Nikolajevitš. Ma ei ole enam kõige noorem ja arstina olen ma kohtunud palju de inimestega. Te olete lihtne ja otsekohene mees, täiesti erinev karjeristist.

Te peate seega kannatama palju meelegehitet, mõistmatust, põlgust ja viletsust. Kuid ärge kunagi kaotage lootust ja pikka meelt. Elage lihtsalt, tagasihoidlikult, alandlikult ja te saate õigel ajal oma tasu sellisel moel, mida te täna ettegi ei oska kujutada. Ma tahan rääkida teile teie pingutuste tulemusi test. Nii te mõistate, mida tähendab „saada sada korda rohkem“. Kuid kõigepealt tuleb kannatada, et saavutada rahu ja lahilaskmine nii, nagu mina püüan sinnamaani jouda. Püüdke hoiduda ka ennast sidumast kõige mööduva ja ajutisega. Minge oma rada. Kas te olete lugenud „Filokaliat“?

Olen küll, Jevgeni Nikolajevitš, kuid kui ma teile ausalt ütlen, siis ei saanud ma sellest teosest suurt aru.

Te hakkate hiljem mõistma läbi isikliku kogemuse, kui jõuate minu ikka. Seal räägitakse palju mõtete hoidmisest ja jeesuspalvest. See palve aitab teid palju.

Kas see on võimalik ka neile, kes elavad selles maailmas ja kes on alles liiga noored, et seda palvet lugeda?

Jah, on küll. „Palveränduri avameelsete juustustuse“ autor oli teivanune, kui ta selle palvega alustas. Üks teine samuti, Orjoli kaupmees Neumuitov. Ta oli miljonär, see tähendab, et suurimate kiusatuste küüs, kuid ta joudis palvetamises nii kaugele, et isegi Optino staarets Makaari imestas. Elu lõpus jättis Neumuitov kõik oma tegemised, et rahulikult palvetamisele pühenduda. Mina tahaksin ka nii teha, kuid ma olen arst ja pean oma poja aitamiseks veel mõned aastad töötama. Palves, nii nagu ka kõiges muus tuleb edasi liikuda tasapisi. Kirjutatakse, et abba Mattoes ütles: „Parem olgu kerge töö, mis kestab kaua, kui see, mis tuleb raskelt ja saab kiiresti mööda.“ Kõik tuleb aastatega. Kui staarets Ambroosit kutusut kellelegi ametikõrgenduseks soovitust andma, vastas ta: „Iga asi omal ajal: kõrged ametid, pühitsus jne. Kõik see antakse päädevatele, aga mitte taevariik. Selle viimase peab ise välja võitlema.“ Püüdke leida oma südamepalve, sest Jumala riik on meis ja see, kes selle nimel pingutab, vőidabki.

Viited

1 Petseri piiskop oli sel ajal Johannes (Bulin).

Prantsuse keelest tõlkis
Marje Kuusnik

ELU KRISTUSES

Püha Nikolai Kavasila

(algus Metropoolias nr 61)

Eelmises peatükis näitasime, et pühad salasused sünnitavad pühitsuselu. Nüüd vaatleme, kuidas iga salasus eraldivõetuna sellesse ellu viib. Kuna elu Kristuses on Kristusega ühendumine, siis kõneleme, kuidas iga püha talitus sellest osasaajad Kristusega ühendab.

See on võimalik neile, kes teevad läbi kõik, mille ka Õnnistegija läbi tegi. Tema näiteks ühines liha ja verega, jäädnes aga igati patust puhtaks. Olles loomult algusest pea le Jumal, tegi Ta jumalikuks selle, milleks sai hiljem, see on inimloomuse ning suri viimaks lihas ja tōusis surnuist üles. Kes nüüd pürib Temaga ühendumisele, peab saama osa Tema jumalikustunud lihast ning Tema hauast ja ülestõusmisest. Meid tuleb ristida, et me sureksime Tema surma, tōuseksime koos Temaga surnuist ja meid tuleb salvida, et saaksime osa Tema jumalikustumise kuninglikust vóidmisest. Kui

me sööme kõige pühamat leiba ja joome Tema kõige jumalikumast karikast, saame osa sestsamast ihust ja verest, mille Õnnistegija endale võttis. Nõnda oleme ühendatud sellega, kes sai meie pärast lihaks, tegi selle jumalikuks, ning suri ja tōusis surnuist üles. Miks ei säilita me aga sama järjekorda kui Tema, vaid alustame seal, kus Tema lõpetas ja lõpetame seal, kus Tema alustas? Seepärast, et Tema tuli alla selleks, et meie võiksime üles minna ja sama tee, mida mööda Tema pidi alla tulema, on meile üles minemiseks. Trepil, mida mööda Ta alla tuli, on Tema jaoks viimane – alumine – aste meie, ülesminejate, jaoks esimene. Nii on lihtsalt asjade loomulik kord. Ristimine on seega sündimine; salv annab meile väge ja liikumist; eluleib ja tänukarikas on aga tōeline söök ja jook. Sest enne sündimist pole võimalik ei liikuda ega toituda. Ristimine lepitab inimese Jumalaga, salv teeb ta võimeliseks võtma vastu ande ülevälj ja laud on see, mis teeb ta Kristuse liha ja vere osaliseks. Sest need, kes pole lepitatud, ei või seista Jumala sōprade hulgas ja saada osa neile kuuluvatest armuandidest. Kes on Kurja ja patu võimu all, ei või süüa ega juua Patutu ihu ja verd. Seepärast meid

esiti pestakse, siis salvitakse ning seejärel võime puhaste ja lõhnavatenla lauda istuda.

Niipalju sellest. Nüüd vaadelgem, mida iga salasus pühitsuselu elamiseks annab ja esiteks, mida suurt ristimine selle elu jaoks teeb.

Ristimine tähendab sündimist Kristusesse ning neile, kes enne midagi ei olnud, antakse elu ja olemine – sellele viitavad mitmed asjaolud. Esiteks ristimise kord ise, sellesse salasusse pühendatakse meid ju kõigepealt ja enne muid viib just ristimine kristlased uude ellu. Teiseks nimed, millega me ristimist kutsume ja kolmandaks toimingud ja laulud. Selline on ülaltoodud järjekord – kõigepealt meid pestakse ja siis tohime salviga võitult astuda püha laua juurde. On ju selge märk, et pesemine on elu algus, kunnis ning alus, kuna Kristus ise, lisaks kõigile, mida Ta meie pärast talus, palus lasta end ka ristida, ja seda kõigepealt. Ja mis nimedesse puutub, siis mida muud nad võiksid tähendada? Me kutsume ristimist sündimiseks, uussünniks, uueksloomiseks ja pitseriks ning kastmiseks, riitetumiseks, vóidmiseks, anniks ja pesemiseks. Kõik see tähendab üht ja sama – et ristimistalitus

on olemise alguseks neile, kes elavad Jumala järgi.

Sündimise tähendus on enesestmõistav. Uueksloomine tähendab vaid seda, et sündinud ja loodud sünnivad veel kord. Need, kes on Jumala kuju kaotanud, naasevad teise sünni kaudu algsesse olukorda, otsekui kujur sulatab üles ja valab uuesti purunenud kuju materjali, andes talle tagasi vormi ja loob kuju taas. Nõnda on ka ristimistalitus jäljend ja kujutis, sest ta loob meie hingest kuju ja vajutab sellele pitseri, tehes meid Õnnistegija surma ja ülestõusmise sarnasteks. Seda kutsutakse pitseriks, sest ta loob meis kuningliku kuju ja vajutab meisse öndsuse jäljendi. Ja kuna vorm ostekui katab aine ning varjab selle vormituse, kutsume seda salasust ka riitetamiseks ja (vette)kastmiseks.

Ka Paulus seletab seda kord nõnda, et riija pitser osutavad Kristuse kujule ja jäljendile meie hingest, teinekord aga nõnda, et kristlased panevad Ta nagu riide endale ümber, sest saladustesse pühendatut kohata öeldakse, et nad riietuvad ja sukelduvad Temasse. Sest apostel kirjutab gaalatlaste-

le nõnda: „Mu lapsed, kelle pärast ma olen jälle lapsevaevas, kuni Kristus teie sees saab kuju!” (Gl 4:19), ja: „Teie silme ette on Jeesus Kristus joonistatud ristilööduna” (vrd. 3:1) ning: „Kõik, kes teie olete Kristusesse ristitud, olete ka ennast Kristusega ehtinud” (3:27). Ka kuld, hõbe või vask, kuni nad on tule käes sulatatud ja voolavad, näitavad vaid vastava aine omadusi ja neid kutsutakse lihtsalt kullaks, hõbedaks või vaseks, ainete järgi. Kui nad aga rauaga riistadeks taotakse, saavad nad kindla kuju ja paistavad silmalle mitte enam lihtsalt ainetena, vaid kindlate vormidena. Nagu riided kehal, nõnda saavad esemed sobivad nimed, olgu see kellegi kuju, olgu see sõrmus või midagi sarnast, mis tähistab mitte enam ainet, vaid kuju.

Sellepärast ehk kutsutaksegi kristlase ristimise päästmisttoovat päeva nimeandmispäevaks, sest siis meid kujundatakse ja meile pannakse pitser ning meie kujuta ja piirjoonteta elu saab kuju ja piirjooned. Teiste sónadega, siis tunneb meid ära see, kes omasid tunneb, nagu Paulus ütleb: „Nüüd aga, kui te olete Jumala ära tundnud – pigem küll on Jumal teid ära tundnud” (Gl 4:9); me kuuleme sel päeval tähistavat häält, mis annab meile nime, sest siis vast me oleme päriselt tundud, kuna tõeliselt tundud on see, keda Jumal on ära tundnud.

Ristimine ongi valgustus, andes tõelise olemise, tehes meid Jumalale tuntuks ja juhataades meid sealpoolse valguse juurde ning viies eemale patupimedusest. Kuna ta on valgustus, on ta ka pesemine, sest kaotab igasuguse mustuse, mis vaheseinana takistab jumalikul valgusel segamatult meie hingeni jõuda. Kuna ta on sündimine, on ta ka armuanne. Kes mõtleb järele, mõistab, et nagu ihuliku sündimise juures ei saa me midagi kaasa tuua, nõnda ei saa me tahtagi midagi ristimise juures omalt poolt lisada. Tahta saab ikka seda, milles oskame mõelda, aga siin on midagi, mis inimisüdamesse pole tóusnud, ja mida ei või mõista enne, kui pole tunda saanud. Sest kuuldes vabaudusest ja kuningriigid, mõtleme mingile önnelikule elule, milles inimmõte suudab aru saada, kuid tegelikult on see midagi täiesti teistsugust, meie mõtetest ja tahtmistest suuremat.

Ja ristimine on salvimine, kuna sellega joonistub salasusest osavõtjatesse Kristus (=Salvit), kes meie pärast salviti ning ta on pits, kuna sellega vajutatakse neisse Õnnistegija jälg. Sest salvimine katab üle ni salvitu ihu, märgistab ja toob välja tema kuju ning on täiesti tema peal nagu pits. Öeldust on näha, et see sündimine võrdub ka pitseriga ning pits vordub riide ja vet tekamisega. Kuna armuanne ja valgustus ja pesemine kui loomine ja sündimine tähindavad üht ja sama, viitavad ka kõik ristimise nimetused ühele ja samale, nimelt et pesemine on sünd ja uue elu algus Kristuses. Ja ristimistalitust läbi tegevad näevad, et sama mõte on kõigel, mida salasuse juures tehakse ning öeldakse.

On selge, et salasuse juurde astuja pole enne talituse lõppemist veel Jumalaga lepi-

tatud ega muistsest häbist vabanenud. Sest talitaja palvetab enne muid toiminguid ristimisele tulija eest, et see saaks lahti teda oma võimu all hoidvast kurjast vaimust ning seejuures ta mitte üksnes ei palu Jumalat, vaid ründab hirmuvalitsejat teda vannutades ning kihutab ta otsekui roosaga välja. Aga roosaks on tal „see nimi, mis on üle iga nime” (Fl 2:9). Kes on veel hirmuvalitseja ori, ei või tõeliselt elada ega olla poeg ja pärija, sest kes on ühenduses kurjaga, see on muidugi Jumalast kaugel ning täiesti surma võimu all. Seepärast, kuna ristimisele tulija pole veel elust osa saanud, puhub talitaja tema palgesse, puhumine on vanast ajast elu võrdkuju. Ka järgnev toimub samamoodi, sest nagu äsjalulnud jätavad nad praeguse ja pöörduvad teiste asjade poole. Sest ta töttab üht maailma põlgama ja teist kalliks pidama, üht elu jätma ja teist elama, ühe elu juhatajast igal viisil hoiduma ja teise poole kõige innuga töttama. Ja see, et ta loobub praegusest, teeb selgeks, et ta pole veel vabanenud sellest, mille ta salgab. Ent valides salasuses kaudu praegusest parema, näitab ta, et ristimisega alustab ta kiiduväärset elu. Sest pühakotta astudes heidab ta kõrvale kuue ja vőtab kingad jalast, kujustades rõiva ja kingadega, hä davajalike asjadega, endist elu.

Sis puhub ta suust hingeõhku, vaadates õhtu poole, mis kujutab elu pimeduses, sirutab käed välja ja tõukab eemale kurja, otsekui oleks see siinsamas ja rõhuks teda ning sulgab tema kui roojase ja vastiku peale. Ta ütleb lahti kõigist Jumalale väenulikest, uskmatutest ja hukatuslikest lepingutest, reibib katki kibeda sõpruse kurjaga ja kuulutab end tema vaenlaseks. Siis põgeneb ta pimeduse eest ja töttab päeva poole ning, pöörduudes hommikukaarde, otsib Päkest; hirmuvalitseja käest pääsenuna kummardab ta Kuningat, ise hakanut salates tunnistab Issandat ning töötab Talle alluda ja Teda kogu hingest teenida ning ennekõike Temasse nagu Jumalasse uskuda ja öppida Tema kohta tundma, mida vaja. Ja see, Jumala tõeline tundmine, ongi öndsa elu algus. Nagu ütleb Saalomon, „aru saamine Sinust on surematuse juur” (vrd Trk 15:3), sest Jumala mittetundmine tõi algusaegadel kaasa surma. Kuna Aadam, saamata aru Jumala inimesearmastusest, pidas Head kadedaks ja, unustades taruke, katsus Targa eest peitu pugeda ning, põlates Issandat, sidus end Ärakaranuga (=kuradiga) ja aeti selle eest paradiisist välja, jää elust ilma, sattus hädade käte ja suri, on seda, kes elu ja Jumala poole töttab, vaja igati juhatada Jumala tundmisele.

Võttes täiesti riidest lahti ja heites ära viimasegi särgi¹ me näitame, et asi puudutab teed paradiisi ja sealset elu. Sest Aadam jõudis sealse öndsa katte juurest alastuseni ja alastusest nende praeguste kehvade nahkriieteni. Meie aga astume nendest alastuse, jäädes nagu keskele seisma, tehes sellega selgeks, et naaseme sama teed pidi ja töttame kuninglikku riitet selga panema. Kustkaudu Aadam sellesse maailma laskus, se-

dasama teed pidi töuseme meie ülespoole. Ehk kujutab riidest lahti vótmine ka seda, et astume puhtalt tõelise valguse ligi, ilma et vótaksime kaasa midagi, mis on surmarüüt ja mis hoiab nagu sein inimhingdest eemal öndsa valguse kiired, otsekui riidedki on mingis mõttes vahesein valguse jaihu vahel.

Oliga vóidmine on veel ühe teise asja märgiks ja tähendab järgmist. Mõelgem Jaakobi sambale, mille ta òliga vóitult Jumala ohvriks tõi, mõelgem ka kuningate ja preestrile, kes selle abil kogukonna ja Jumala teenimiseks seati. Nad ei elanud enam enda jaoks, vaid Jumala ja ühiskonna jaoks, nii nagu nad ametisse pandud olid. Meiegi teeme ju oma elu ja iseenda arvelt ruumi Jumalale, see on: heidame ära endise olemisviisi ja saame Tema sarnaseks. Kristlase nime kandjale on see talitus eriti sobiv, sest meid vóitakse ja me püüame olla sarnased Kristusele (=Vóitule), kes vóidis inimloomust jumaliku loomusega ning nõnda saame meiegi osa Tema vóidmisest. Ja et meie vóidmine kujutab Tema vóidmist, seda näitab talituse pidaja sónadega, mida ta ristimisele tulijat òliga määrides lausub. Need on sónad, millega Taavet osutab sellele vóidmissele ja kuningriigile. Sest preester ütleb: „See ja see vóitakse róõmu-òliga”, nagu Taavet ütleb: „sellepärast on Jumal, sinu Jumal, sind vóidnud róõmu-òliga enam kui sinu osalisi” (Ps 44/45:8 LXX; eestikeelsetes tõlkes: „kaaslasii”). Osaliste all mõtleb ta meid, kes me saame Tema inimesearmastuse kaudu osa kuningriigist.

Kuni siiani me veel ei ela [uut elu], sest ristimisele tulijale on need asjad elu ette-tähenduseks, sissejuhatuseks ja ettevalmistuseks. Pärast seda aga, kui saladusse pühitsetu on Kolmainu nime lausumisega kolm korda vee alla vajutatud ja üles töötetud, saab ta kõik, mida otsib: ta sündib ja luuakse valgusse nagu uus päev, milles Taavet räägib², tema peale pannakse kaunis pits ja ta saab kõik igatsetud önne ning muutub valguseks, olles enne pimedus ja hakkab olema, olles enne mitte midagi. Jumal vótab ta omaks, oma lapseks ning viib ta vangist ja äärmisest orjusest kuninglikule aujärjele. Sest see vesi hävitab ühe elu ja seab sisse teise, uputab vana inimese ja annab välja uue. Kogenule on see ju näha talituse kulust endast, sest salasuse väline pool annab sellest selgelt märku. Vee alla vajudes ja sinna kadudes tundub, et inime lahku elust õhu käes, aga elust lahku mine tähendab suremist. Kui ta aga jälle õhu ja valguse käte töuseb, tundub, et ta töttab elu poole ja saabki selle.

Seepärast me kutsumegi siin appi Loojat, kuna siin on elu algus ja teine loomine, mis on esimesest palju parem. Sest uus pilt joonistatakse esimesest selgemalt ja kuju tehakse ümber nii, et ta vastaks täpsemini Jumalale, ja nii peab ka algkuju olema selgemalt ette näidatud. Kui ristijad kutsuvad

Jumalat vee peale tulema, ei nimeta nad Kolmainu ühist nime „Jumal”, mis pole teoloogilises mõttes täpne ega jaotatud, vaid Isikute erinimesid, nagu on täpsem.

On veel teinegi põhjus. Ehkki inimsoo päästis Kolmainu Jumal oma inimesearmastuses, siis ometi on öeldud, et iga õnnis Isik aitas sellele omal moel kaasa. Isa leppis, Poeg lepitas ja Püha Vaim sai anniks neile, kellest olid juba saanud [Jumala] sõbrad. Isa lunastas, Poeg oli lunarahaa, millega meid vabaks tehti ning Püha Vaim on juba vabadus, sest Pauluse sónul „seal, kus on Issanda Vaim, on vabadus” (2Kr 3:17). Isa lõi meid läbi Poja ja Vaim teeb elavaks, nagu esimeses loomises on Kolmainut varjatult kujutatud. Sest Isa lõi, Poeg on Looja käsi, Lohutaja aga selle hinguseks, kes meile elu sisse puhus. Aga mis siin rääkida, ega ainult neis asjus Kolmainu Jumala Isikute eritoimed avaldu! Paljuski selles heas, mida Jumal aegade algusest peale on loodule teinud, ei leia sellist, mida võiks omistada ainult Isale või Pojale või Vaimule, vaid kõik see on Kolmainule ühine, sest Ta teeb kõik üheainsa väe, ette-hoolduse ja loomistöö kaudu.

Armumajapidamise ja inimsoo uuendamise juures on aga uus see, et kuigi meie pääsemist soovis ja selle kavandas ette Kolmainu ühiselt, ei tehtud seda ühiselt teoks. Sest selle teostajaks pole ei Isa ega Vaim, vaid üksnes Sôna sai vere ja liha osaliseks ning kannatas löömist ja valu, suri ning tóusis üles. Sellega elustas Ta meie loomuse ja seadis sisse ristimise, see tähendab uussünni ja uueksloomise. Niisiis peab selle puhul, kes saab uueksloomise osaliseks – milles Jumal avaldas oma toimet Isikuid pidi – püha ristimisvee peale kutsuma Isa, Poja ja Püha Vaim nime. Sest mida muud me ristimise juures meelde tuletame, kui mitte nimelt armumajapidamist? Muidugi, ja mitte ainult selle kaudu, mida me ütleme, vaid ka selle kaudu, mida teeme! Sest kui inimene kolm korda vette kastetakse ja kolm korda üles töstetakse, eks ole siis aru saada, et see kujutab Õnnistegija kolme-päevast surma ja Tema ülestõusmist, millega ju kogu armumajapidamine lõpule viidi? Ja mitte ilmaasjata ei kuuluta me õpetust Jumalast sónades, armumajapidamist aga tegudes vaikimisi. Sest esimene on olnud algusest peale ja saanud inimestele teavavaks vaid häiale kaudu, teine aga on saanud inimsilmadele nähtavaks ja käega katsutavaks. Seepärast ütleb õnnis Johannes, teades, et kumbki käib Õnnistegija kahe toime kohta: „Mis algusest peale on olnud, mida me oleme oma silmaga näinud, mida me oleme vaadelnud ja mida meie käed on katsunud – seda me kuulutame Elu Sôナast.” (1Jh 1:1). Lisaks sellele peab õpetusse Jumalast vaid uskuma, ja usule tuuakse sónaga, nagu on öeldud: „südamega usutakse õiguseks, suuga aga tunnistatakse päästeks” (Rm 10:10). Kuid armumajapidamist tuleb jälgendada ja näidata toimingutega, sest, nagu öeldud, peame käima selle jälgedes, kes meie eest suri ja üles tóusis (vrd 1Pt 2:21).

¹ Vanemal ajal võtsid ka täiskasvanud enne ristimist täiesti riidest lahti.

² Ei teata, millisele kirjakohale autor siin viitab. Eelnev oleks sónasõnalise mõttel tõlgituna: Sündib ja luuakse päävase/päeva puutuva sündimise ja loomisega...

Armas sõber!

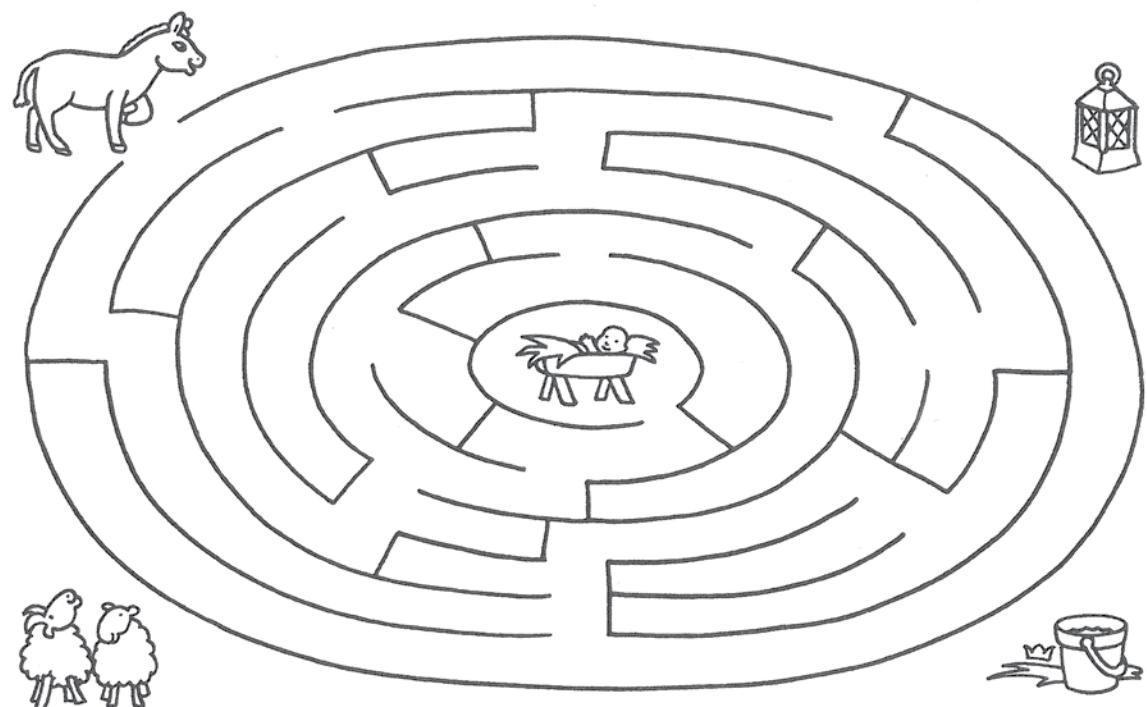
Seekord leiad jõulukotist raamatukese jumaliku liturgia kohta. See aitab Sul paremini mõista, mis juhtub siis, kui Sa kiriku uksest sisse astud ja jumalikust liturgiast osa võtad. Preester loeb palveid, koor laulab ja meie saame salajasel viisil osa Kristuse algsest õhtusöömaajast.

Me läheme kirikusse, et saada osa Kristusest. Kristusest, kelle sündimise püha on kohe käte jõudmas.

Ma olen kindel, et oled palju kordi kuulnud Jeesuslapse sünniloost, sellest, kuidas tema ema Maarja ja isa Joosep otsisid jõuluööl rahulikku kohta, kus lapsuke sündida saaks. Nende jaoks ei olnud muud kohta kui sõim, millesse nad vastsündinu asetasid. Ja nii algaski meie Lunastaja Jeesuse Kristuse teekond.

Mõtle Sinagi jõuluajal neile kaugetele aegadele ja rõõmusta koos inglitega hüüdes: „Au olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel!”

Rahulikku jõuluaega Sulle ja Su perele!

Aita eeslil Jeesuslapse juurde jõuda.

Помоги ослу добраться до младенца Иисуса.

Ühenda numbrid joontega ja lõpeta pilt.

Соедини числа линиями и дорисуй картинку.

Дорогой друг!

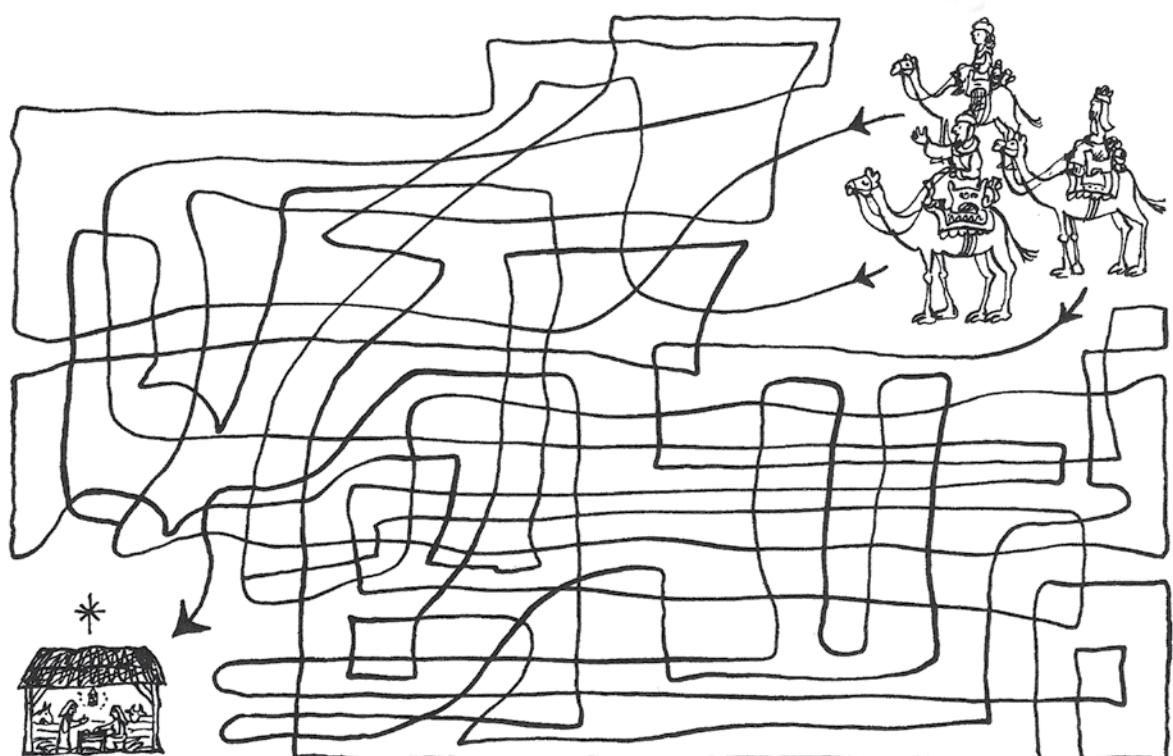
На этот раз ты найдешь в подарочном наборе книжку о божественной литургии. Она поможет тебе лучше понять, что происходит, когда ты входишь в церковь и принимаешь участие в литургии. Священник читает молитвы, хор поет, и мы таинственным образом участвуем в той самой Тайной вечери Христа.

Мы идем в церковь, чтобы приобщиться Христу. Христу, чье рождение вот-вот наступит.

Я уверен, что ты много раз слышал историю рождения Младенца Иисуса, слышал о том, как Его мать Мария и Иосиф искали спокойное место, где мог бы родиться ребенок. И для них не нашлось другого места, кроме яслей, кормушки для животных, в которую они и положили новорожденного. Так и начался путь Нашего Спасителя Иисуса Христа.

Подумай и ты в этот рождественский период о тех далеких временах и возрадуйся вместе с ангелами, воскликнув: «Слава в вышних Богу и на земли мир, в человеке благоволение!»

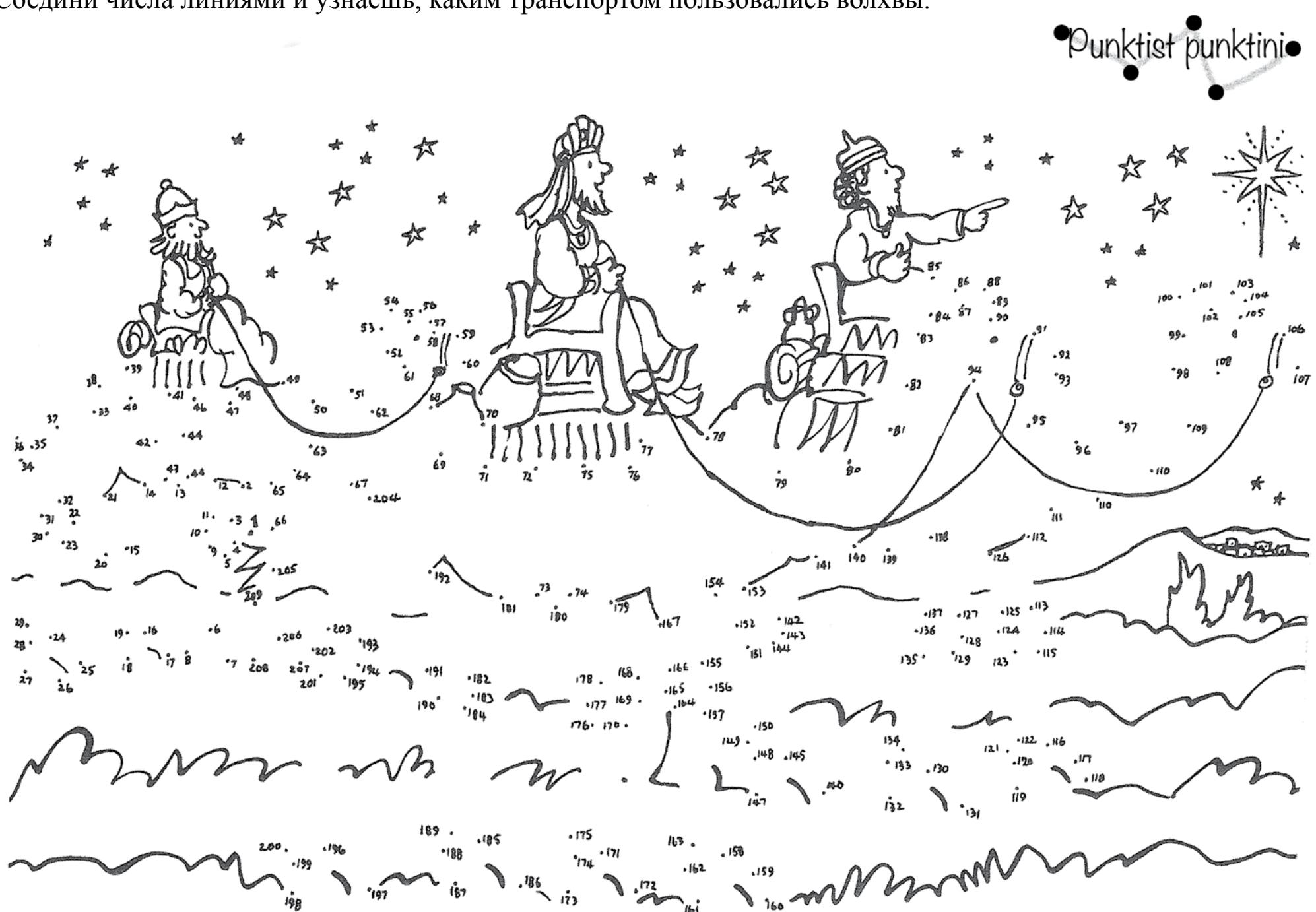
Мирного Рождства тебе и твоей семьи!

Aita kolmel tähetargal leida tee Pettemma.
Помоги трем волхвам найти дорогу в Вифлеем.

Ühenda numbrid joontega ja saad teada, millist transpordivahendit kolm tähetarka kasutasid.

Соедини числа линиями и узнаешь, каким транспортом пользовались волхвы.

KONVERENTS „ISA VÕI ISANE?”

6. novembril toimus Tallinnas Rahvusraamatukogu kuppelsaalis isadepäevakonverents pealkirjaga „Isa või isane?“ Sihtasutuse Väärtustades Elu korraldatud konverentsi avas regionalminister Siim Kiisler ning teiste hulgast võtsid sõna Marju Lauristin, Naatan Haamer, Tõnu Lehtsaar ja Heinz Valk. Konverentsi eesmärk oli pöörata tähelepanu isaks olemise tähtsusele ja tähenusele tänapäeva ühiskonnas. Räägitati tänapäeva muutunud soorollidest, isaks- ja vanaaisaksolemisest, ühiskonna hoiakutest ja üha suurenevast üksikvanemate hulgast. Tödeti, et terve ja positiivse suhte pinnalt võrsub kõrge enesehinnanguga laps. Samas on isa puudumisel oluline leida keegi teine, kes oleks eeskujeks, olgu selleks siis õpetaja, treener või vanaisa.

Regionalminister Siim Kiisler ütles konverentsi avakõnes, et see, kuidas suhtutakse isa

rolli ja sotsiaalsesse staatusesse, sõltub palju ühiskonna hoiakutest. Ministri sõnul on neid hoiakuid vaja muuta ja julgustada mehi võtma vastutust ning looma püsiv suhe. „Sest kui seda julgust ei ole, siis ei ole julgust ja kindlustunnet ka emal, kui emal ei ole kindlustunnet, ei ole uut last ja kui ei ole uut last, siis on eestlasi vähe. See, et eestlasi on vähe ja jääb üha vähemaks, on meie ühiskonna kõige suurem probleem, millega peame palju rohkem tegelma,” kõneles minister.

Psühholoog Tõnu Lehtsaare sõnul ei ole tänapäeval isa kätumisviisid enam päris selged ning see on seotud soorollidega laiemalt. „Selleks aga, et mingi kooslus saaks koos püsida, on oluline, et rollid on selged,” ütles Lehtsaar. „Lapse arengu jaoks on oluline, et isa osaleb tema kasvamises või arenemas, elab kaasa tema tegemistele. Isa tähendab kindlust ja turvatunnet.”

Lehtsaar lisas, et isaga heas suhtes kasvanud laste heaolu näitajad on kõrgemad ja lapsed on õnnelikumad. „Terve ja positiivse

suhete pinnalt võrsub kõrge enesehinnanguga laps, samuti on need lapsed edukamad õpingutes ja töös, oskavad suunata oma tundeid ja käitumist,” rääkis ta. Samas kordas ta Meego Remmeli mõtet, et kui isa puudub, tuleb leida keegi, kes peegeldab sellesse maailma isa eeskuju – õpetaja, treener, vanaisa.

Isa üheks põhiliseks rolliks on tänapäeval majandusliku kindlustatuse tagamine, rääkis Naatan Haamer. „Kuid sotsiaalne isadus? See, et isa on lapse jaoks olemas ja oma olemusega eeskujuks, et tuntakse teineteisest rõõmu emotioonalauses mõttet? Kahjuks siin meie ühiskond isasid väga palju ei toeta.” Ka sotsioloog Marju Lauristin töi välja, et Eesti ühiskonnas hinnatakse enseteostusena vähe seda, kui mees on loonud õnneliku perekonna ja on tähitis oma naise ja laste jaoks. Ometi on see õnneliku ja enesekindla lapse kasvamiseks esmatähtis. „Oluline on ikka pigem materjalne pool: auto, maja jne,” loetles Lauristin. Vaadates tänapäeva peremudeleid, tö-

des Lauristin, et toimub liikumine vabade suhetega poole, tänapäeva perekonnas toovad mõlemad vanemad leiva majja ning juurde tekib kärgperekondi. „Samas kui abielus või suhetes võib juhtuda kõike, siis lapsed on vastutus kogu eluks,” sõnas Lauristin, kelle sõnul tuleb isa rolli väärtustada ning rohkem väärtustada ka vanaisade rolli.

„Murettekitav on Eesti ühiskonnas ühe vanemaga kasvavate laste teema, kusjuures hinnanguliselt 25 000 last ei saa teiselt vanemalt elatusabi, mis ühtlasi tähendab, et töenäoliselt on nõrgenened ka nende laste ja vanema suhe,” rääkis riigikogu sotsiaalkomisjoni liige Reet Roos. „Samas pere juurest lahkinud vanema motiveeritus lastega suhelda ja neid toetada taandub sellele, millised on isa ja ema omavahelised suhted.” Mullu oli meil umbes 60 000 last, kes kasvavad üksikvanemaga perekonnas ja alla vaesuspiiri elab neist 36 protsendi, mis kuus teeb kõikide vajaduste peale kokku alla 87 euro, lisas SA Väärtustades Elu juht Kaia Kapsta.

ISADEPÄVAJÄRGSED MÖTTED ISADUSEST (JA EMADUSEST)

Ülempreester Andreas Pöld

Novembri teisel pühapäeval tähistatakse riikliku tähtpäevana isadepäeva. Isadepäev on püha, millega märgitakse meeste rolli laste kasvatamisel ning avaldatakse tänu isadele ja vanaisadele. Traditsiooni algatas Ameerikas üks naine, kelle sõjaveteranist isa oli pärast abikaasa surma üksinda kuus last üles kasvatanud.

Isadus on oluline teema ja tahan peatuda selle sõna tähendusel. Ja Jumal lõi inimese oma näo järgi, Jumala näo järgi lõi ta tema, ta lõi tema meheks ja naiseks (1Ms1:27).

Soolisus on antud meile Jumalalt ja see on inimeseks olemise loomulik osa. Meesloo-

muse juurde kuulub isadus ja naisloomuse juurde emadus. Kõik ei ole isad või emad, aga kõigil meil on isa ja ema. Mina kasvan sin teadmisega, et ema annab perre soojuse ja helluse, isa aga kindluse- ja turvatunde. Sealt ongi teadmine, et mees peab ülal pere ja vastutab hea käekäigu eest. Ema aga „punub pesakest“, kuhu pereliikmetel on hea tulla. Siit ka vastus, miks peavad mees ja naine olema seaduslikus abielus: väljaspool ühiskondlikult heaksidetud abielu ei ole turvatunnet ja seda eelkõige naisele ja (tulevastele) lastele. Mitte abielus olles ei saa ka naine anda töelist soojust mehere, kes võib iga hetk pere juurest lahkuda sõnadega, et nüüdsest aitab – kasvasime laiku! Peab teadma ka seda, et pere koosneb mehest ja naisest, lapsed on aga kooselu vili. Mõnele ei ole lapsi antud, aga abielu ja pereelu ikkagi toimivad!

Isadus ja emadus peavad peres tasakaalustama ja täiendama teineteist. Parim töestus

armastusest on usaldus. Suhte tugevdamiseks on parim andestamine ja teise eest palvetamine. Palve on nii tugev side, et seda ei suuda ükski kuri jõud lõhkuda! Tuleb olla aga ka praktiline: kooselu ei ole üksnes vaimne ja hingeline ühtekuuluvus ning kallistused ja hellitused, abielu tähendab ka mitut söögikorda päevas, tööde jaotamist ja meelespidamist, et prügi tuleb välja viia!

Isadus peab tuginema armastuse, seda ka suhetes lastega. See ei tähenda alati liigset hellitamist, aga tuleb teada, et liigne ranguski maksab vanematele kätte lapse noorukies tema protesti, mееleheitõe või isegi enesehävitamismõtetega. Tuleb lihtsalt teada, et Jumal armastab meid ja see armastus, millega kasvatame lapsi, saadab neid kogu elu. Kui meie perre oli sündinud esimene laps, sain kokku ühe vana mungaga, kes ütles laste kasvatamise kohta: „Lapse sündimise järel teevald vanemad esimesed kolm aastat lapse tahtmist. Seejärel, kuni täiskas-

vanuks saamiseni, teeb laps vanemate tahtmist. Täiskasvanuna teeb ta aga juba oma tahtmise järele!“ Kuldne ja lihtne reegel!

Isadust ja emadust saab teostada ka ristivanemaks olemisega. Ristivanem on vaimne ja hingeline sugulane oma vaimulikule lapslele. Siin on tähtis, nagu pereeluski, eelkõige isiklik eeskuju.

Kirikus on veel üht liiki isadust – vaimuliku amet. See isadus (isalikkus) on nii suur, et seda on võimatu mõista ja sõnadega seletada. Ühinen mõttega, et töeline vaimulik isa on see, kes kannab endas ema(likk) armastust!

Praegu on meil jõulaeg, valmistume Kristuse sündimise pühaks. Sellega seoses tahan meelde tuletada Isa armastust, millega Ta meid on armastanud, kui andis oma ainusündinud Poja, et ükski, kes Temasse usub, hukka ei saaks, vaid et tal oleks igavene elu!

Rahulikku pühadeootust!

ISAKSOLEMISEST TÄNAPÄEVAL

Olivier Abel

Lapsed tulevad meie juurde natuke nagu armaminegi. Alles siis, kui nad on kohal, saame aru, et siin nad nüüd siis on. Läheb tükki aega, enne kui teadvustame, et nüüd on nad töepoolest olemas. Selsamal hetkel, kui sündis meie poeg, muutus kogu minu suhtumine aega. Nüüd on minul aega ja lapsel kiire. Tunnan, et kõike, mida ma täna teen, suudan ma selle vörra paremini.

Tütre sünninga minu imetlus jätkus. See on pidev üllatus, mis tekib, kui teadvustame endale, et meie lapsed on leidlikumad kui meie ja mööduvad meist oma teadmiste pooltest. Leppimine sellega, et lapsed kasvavad ja on alati võimalised enamaks, kui me ennast ette oleme valmistanud – seda isegi rumalustes –, tuletab meelde, et

lapsevanema kui autoriteedi esmane roll on anda lapsele võimalus ennast proovile panna. Minu jaoks on autoriteet keegi, kes laseb teisel kasvada. Ma usun, et peame lapsevanemana leppima sellega, et meid on võimalik ületada. Kipume automaatselt omistama väikestele nõrkuse ja suurtele tugevusi, kuid ometi ei ole see alati nii. Tuleks imetleda seda, keda kasvatame ja sellega õpetame lastele ka tänulikkust. Kord, kui mu poeg abi vajas ja ma teda aitasin, küsis: „Isa, kuidas ma ometi saaksin sind täanda selle eest, et sa olemas oled?“

Sellega, et meie lapsed meid ületavad, tuleb leppida, aga mitte igasugustel tingimustel – seega on lapsevanemaks olemine igapäevane peen kunst. Meie peres järgitakse vanemate vahel vördsusprintsipi. Laste jaoks oleme kaks iseseisvat isiksust ja sihilikult ei kutsu me abikaasa teineteist omavahel „emmeks“ või „issiks“, et omistatud käitumisnormid ei

hakkaks kujundama laste suhtumist meisse. Selle tulemusena kutsuvad lapsed meid tihti eesnimedega ja võtavad meid vördselise, et nii ennastki vördselise tunda. Siin aga tekib õhkorn piir: usalduse õhkkond tuleb tekitada, aga ka selgitada lastele, et vanemate ja laste suhe ei saa olla vördselt suhe. Neil on sellest küll raskem aru saada, sest me ei anna edasi traditsionilist kasvatusmuodelit, millega ema ja isa rollid on kindlalt paigas. Pigem püüame eeskujuga näidata, et vanemad on vördsed, aga samas on ema ja isa samuti erinevad isiksused.

Praeguses ühiskonnas on meeste ja naiste vördsuse küsimus üha aktuaalsem, selged piirid soorollide vahel on häägustunud. Minu arvates tuleks taas rõhutada meeste ja naiste erinevust, et lapsedki saaksid endas need erisused üles leida. Soorollide küsimus ongi tänapäeval üks keerulisemaid kasvatusküsimusi.

Ennekõike tahaksin ma vanemana oma lastele edasi anda teadmist, et kõike, mille nad on kodust kaasa saanud, peaksid nad ise uesti avastama. Minu vanemad saatid mind selle sõnumiga ellu ja ma olen neile selle eest lõpmata tänulik. Aga tühjalt kohalt leiutamine on keeruline ja meie roll lapsevanemana on neile edasi anda see baas, millelt lapsed saavad oma avastusretke alustada. Autoriteetsuse alla käib ka oskus jäätta oma koht tulevastele põlvedele – keegi ei saa olla teise asemel, küll aga areneda ja edasi liikuda. Autoriteetsus ei tohiks olla kinnine, vaid andma vastupidi võimaluse tulevikku vaadata. Meie, lapsevanemate, roll ongi anda endast kõik, et üleminek toimub parimal võimalikul moel.

Ajalehe Croix lisast *Parents & Enfants* („Vanemad ja Lapsed“)

Prantsuse keelest tõlkis Marje Kuusnik

Фото: Геннадий Баранов

В ПРЕДДВЕРИИ ГОДОВЩИНЫ

по словам Павла Евдокимова, «считает своих поэтов, мыслителей и пророков бесполезными людьми».

Именно поэтому я подчеркиваю, что очень важно подумать, что мы можем сделать для Церкви Христовой, а не наоборот. Мы должны понять, что в то время, когда общество меняется, когда оно все больше секуляризуется, проповедь веры становится крайне значимой и необходимой задачей для каждого из нас, будь мы в духовном звании или без него. Ибо кризис, разразившийся в мире, это прежде всего кризис духовный, а потом уже материальный.

Иразве может быть иначе? Современные люди все больше зависят от перепотребления, что медленно, но верно направляет их на ложный путь в общественной и политической жизни. Привычные ценности исчезают, так как разрушается институт семьи. Как много, скажем, в больших городах, где тысячи людей ежедневно контактируют друг с другом, тех, кто страдает от безмерного одиночества. «Цунами обмирщения» движется в сторону материализма все больше за счет заботы о душе, которая воспринимается как нечто обременяющее, ложное или совершенно бесполезное.

Именно в этой сфере нам следует действовать, нужно что-то предпринять. Читать проповеди высокого уровня. Исповедовать свою веру своим образом жизни. Наша главная цель – не затевать какие-то предприятия сомнительной ценности, чтобы заполнить храмы народом, но скорее привлечь людей своим личным примером и делами, как учит нас Евангелие. Наши христианские приходы становятся местом проповеди Благой вести, когда к ним относятся как к открытым и исполненным истинного братского единства сообществам, где каждый может найти не только свое место, но и свое достоинство. Эстония все больше становится миссионерской страной. Эстонцы входят в тройку наименее христианских народов Европы. Мы не должны стыдиться или бояться, безо

всяких претензий или агрессивности, но с большой любовью и уважением к другим людям, выражать свою гордость быть православными христианами и принадлежать к Церкви Иисуса Христа.

Вместо этого мы сталкиваемся с усталостью и небрежностью при исполнении своих обязанностей, слабостью проповеди наших спасительных догматов веры. Нужно иметь по крайней мере смелость согласиться с тем, что наши проповеди и наше учение потеряли доверие, что сегодня Церковь уже не производит впечатления надежного корабля, хотя Она и не забыла, что Ее Господь ходил по водам даже в сильный шторм. Если мы хотим быть честными до конца, мы должны признать, что и мы являемся причиной серьезного внутреннего кризиса в нашей Церкви, что мы, православные христиане со всех концов страны, стали ранимыми, и это связывает нас с миром.

На фоне атеистического атакующего обмирщения, провозглашающего, что «человек – это мера всех вещей» и ставящего под сомнение веру в самом широком смысле слова, на фоне множества конкурирующих сект, мы действительно производим жалкое впечатление сообщества усталых людей безо всякого рвения и стремления проповедовать веру и спасение души.

Вместо того, чтобы стараться в каждой вещи развивать дух «евангельской вести», мы ограничиваемся общеизвестными изречениями, уходим в круговую оборону застывших форм, мы предпочитаем богослужения, которые ласкают наши плотские чувства, но мы не передаем никакой глубокой длящейся внутренней радости, мы используем таинства, чтобы приструнить кого-то, призвать к порядку, тогда как они могут стать освобождением, помощью и исцелением для людей, пошатнувшихся в житейских испытаниях... Но для того, чтобы мы могли встать на путь полного обновления, нам не хватает трех необходимых духовных составляющих: смиренния, покаяния (метанойя) и послушания, связанных друг с

другом через молитву.

Я знаю, что нам очень не нравится использовать эти три слова. Они пугают нас, ибо призывают: «Умертвите убо уды ваша, яже на земли» (Кол. 3, 5), по словам апостола Павла. Без смирения, покаяния и послушания невозможно принять Слово Божие, слушать и запечатлеть его, и тем более невозможно помочь Святому Духу распознать суть вещей. Именно поэтому зачастую мы не понимаем происходящего в мире, не можем догадаться, что происходит. Говоря словами митрополита Мелитона Халкидонского, «вчерашнее у нас далеко за спиной, мы не живем уже и в сегодняшнем, завтрашнее уже нас удивило». Иными словами, мы не видим, что существуем в некоей кажущейся действительности, в которой мы то закрываемся в тоске о прошлом, то очаровываемся невозможными мечтаниями, от которых нет никакой пользы. Из эгоизма и невнимательности мы оставляем проповедь Благой Вести в небрежении. Между тем, как напоминает нам апостол Павел в послании к римлянам, «идеже бо умножися грех, преизбыточествова благодать» (Рим. 5, 20).

Благодать Святого Духа действует тайно. Она доносит слово Божие до сердец человеческих и распространяет его по всему тварному миру. Оно укореняется и расцветает в сердце человеческом так же незаметно, как побег пшеницы на плодородной почве. И, несмотря на духовную пустоту, поглотившую наше общество, однажды наступит день, когда многие обратятся к нам, чтобы мы привнесли в их жизнь смысл. Наша обязанность – готовиться к тому, чтобы принять их и оправдать их надежды. В любви к Господу и ближним.

Молитва, покаяние, исповедание веры.

Молитва, потому что «молиться – значит больше не быть одиноким, дышать воздухом, который не от мира сего, но из Царствия Небесного»¹. Через молитву из нашего сердца уходит все, что делало его «честным», наше сердце открывается Святому Духу, который не-

В2013 году наша Церковь отмечает 90-летнюю годовщину объявления Константинопольским Вселенским Патриархатом автономии Православной Церкви Эстонии. Это важный момент для нас, когда мы вспоминаем все то, что начиная с 1923 года и по сей день составляло наш багаж: радость и гордость, но и слезы, и унижения вплоть до благословенного 1996 года, когда мы вернули себе право быть свободной и независимой Церковью в нашей любимой Эстонии, лишь за несколько лет до того получившей независимость.

Но недостаточно просто вспоминать о столь важном событии. Мы должны подумать и о предстоящих годах, и именно об этом я хочу с вами поговорить.

Для начала скажу, что мы должны не ждать, что Церковь может сделать для нас, а спросить у себя, что мы можем сделать для Церкви. Особенно сегодня, когда так много моральных, социальных и всевозможных других проблем и сомнений, когда поднимается так много жизненно важных вопросов. Ни для кого не секрет, что мы живем в мире, который все больше удаляется от Бога и даже утверждает, что он существует «без Бога». Мы знаем, что нас угнетает, с одной стороны, тяжесть упадка (люди, которых мы крестили, отрекаются от веры или уходят в секты), в то время, как огромная часть человечества составляет так называемую «нечерковь», потеряв чувство Божественного присутствия. Нас окружает мир, в котором все больше и больше угасает дух, мир, для которого единственная реальность – это жажда материального прогресса, достигаемого средствами технической и торговой цивилизации; мир, который,

престанно предстательствует о всех нас, даже когда мы не знаем, о чем мы должны просить, чтобы молиться, как должно.

Покаяние, потому что оно изменяет нашего внутреннего человека и наше сердце, в котором зарождаются дурные помыслы, но которое с помощью Святого Духа может наполниться любовью.

Исповедание веры, потому что вместе с Церковью мы прежде всего – служители Слова Божиего. Сегодня в силе только свидетельство от человека к человеку. Поэтому для нас, православных христиан этой земли, оно неотделимо от той любви, которая не ищет своего, но которая есть молитва, служение и слово, для того, чтобы другой человек, наш ближний, мог быть самим собой на уникальном пути обожения. Это невозможно, если нет соучастия, если нет понимания того человека, к которому мы обращаемся, если нет внимательного, понимающего отношения, открытости, проповедь всегда должна быть связана с конкретными людьми, среди которых слабые и бедные должны быть для нас на первом месте. А абсолютно мирские вопросы вообще не входят в нашу компетенцию.

Именно этому учат нас святые отцы, когда предостерегают: «Не употребляйте власть мира сего; не употребляйте власть денег; не употребляйте Церковь для того, чтобы себя превозносить». Иными словами: не забывайте о реальности Царствия Небесного, предпочитая ему зависимость от того, что происходит в этом мире, действуйте вовне границ нашего времени и истории, ибо таинство Церкви превосходит наши представления об истории. Откровенно говоря, Христу нечего делать с теми церквями, единственным мерилом которых является большое число прихожан и хорошая организация. Больше всего Христос ценит церкви, в которых есть твердая вера и которые действуют, руководствуясь этой верой, будь они какими угодно бедными и маленькими.

Все испытания, которые встречаются нам на пути, мы не сможем преодолеть только лишь при помощи новых технологий, новых материалов, новых руководств, новых средств или изменения методов работы и программ, но мы должны победить эти сложности главным образом нашей жизнью во Христе. Не в пасторских или экономических стратегиях, не в красивых и звучных речах, но в каждом из нас, не

где-то в другом месте, но только в глубине нашего внутреннего человека. Итак, мы говорим об ином образе жизни, который требует новых свершений, не отделяя при этом Евангельскую весть от жизни Церкви.

Наше слово убеждает, если оно является плодом истинного духовного опыта, честным и искренним его выражением, у которого нет ничего общего с морализаторством, которое вызывает только протест и исключает всякую попытку понять и полюбить. Мы не ошибаемся, когда думаем, что Бог являет нам Себя первым внутри нас, и это явление еще не закончено. Если мы не можем понять этого разумом, нужно попытаться понять сердцем. Развитие и духовное влияние нашей Церкви зависят как от нашей собственной ответственной работы, так и от таинства Божия. От Того же Бога, который смертью и воскресением Своего единородного Сына «затвори всех в противление, да всех помилует» (Рим. 11, 32)...

На эти советы я хотел обратить доброжелательное внимание нашей паствы в то время, когда мы готовимся к празднованию 90-летней годовщины объявления автономии нашей Церкви. Для того, чтобы поддержать и укрепить каждую

страждущую душу. Для того, чтобы пробудить надежду и радость там, где в них особенно нуждаются, и дать смысл нашему видению будущего. И, наконец, для того, чтобы поддержать и укрепить тот бесценный дар единства, который Бог постоянно обновляет в нашей Церкви через таинства, и прежде всего через таинство евхаристии (причастия).

Да станем же мы проповедниками Благой Вести, действующими не с целью приспособить Церковь к образу мышления современного мира, но с целью примирить Церковь и современное общество в Истине Божией. Во имя спасения мира.

+ Стефан,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии

(Endnotes)

1 Pavel Jevdokimov, „Eglise Orthodoxe et Monde” – „Contacts” nr 57 (Pariis 1967), lk 10.

2 Olivier Clément, „Coopérateurs de Dieu” – „Parole et Pain”, märts-aprill 1970.

Рождественское послание Совета Церквей Эстонии 2012 года

Дорогой народ Эстонии!

Неслучайно празднование Рождества выпадает на самое темное время года, когда день вот-вот начнет понемногу расти, на то время, когда свет постепенно побеждает тьму, но самый холодный период все еще впереди.

У нас сейчас множество поводов для мрачного настроения. Европейский кризис, страх перед будущим, разочарование в политиках, внешнеполитические знаки опасности, массовый отъезд нашего народа за границу и снижение численности населения Эстонии – все это порождает неуверенность и дополняет наши ежедневные личные неприятности и проблемы.

Но вспомним, что и Тот, Чье рождение мы сегодня празднуем, тоже пришел в нестабильный и жесто-

кий мир. Он пришел в мир, в котором положение большинства людей было гораздо хуже того, в котором находится большинство людей сегодня. Израиль был в то время под властью Рима, а правящая иудейская элита отдалась от народа. Уже в младенчестве Иисуса произошло ужасное событие, которое нам известно под названием «избиение младенцев» – массовое убийство младенцев мужского пола, с помощью которого Ирод пытался устраниТЬ возможного будущего претендента на престол. И в религиозной жизни евреев было и ожидание Мессии, с одной стороны, и беспомощность, лицемерие и исполнение только формальностей, с другой стороны.

Знаменитый гимнограф Восточной Церкви святой Роман Сладкопевец так говорит о сегодняшнем дне: «Дева днес Пресущественна-

го рождает, и земля вертеп Неприступному приносит: ангели с пастырями славословят, волсви же со звездою путешествуют: нас бо ради родится Отрока младо, Превечный Бог». Все человечество, весь мир от небесного свода до земли радуется рождению Христа. И, что самое главное, этим рождением разрушается стена между Всевышним и человеком. Бог, Создатель всего сущего, не остается лишь наблюдателем бед человеческих, но посыпает Своего Сына, Который есть Бог, так же, как и Отец, ради спасения всей твари. Потому что без вертепа, без хлева-пещеры (о котором говорит Предание как о месте рождения Иисуса) не было бы другой пещеры – пещеры-гроба, которую воскресным утром после распятия Иисуса нашли пустой, которая возвещает людям новый мир, воскресение, возможность и доступность вечной жизни.

Итак, даже если мы живем в нестабильном мире, даже если бедность все возрастает, у нас все же есть одно истинное богатство – Христос. Если мы разочаруемся в правительствах этого мира, у нас все же есть истинный Царь, Который родился среди низших в бедной пещере. И даже если мы опасаемся разрушительных направлений развития в нашей стране и во всем мире, у нас все же есть корабль, который приведет нас через любое бурное море – Иисус Христос, Который сильнее разрушения и смерти.

Да подаст же Он рождественский мир и утешение каждому дому. Если тьма все еще властвует, то свет неуклонно возрастает!

Протоиерей Матфий Палли

Фото: Геннадий Баранов

Материалы для канонизации новомучеников ПЦЭ (2007–2011)

Протоиерей Андрей Пыльд

В 2004 году были канонизированы последние из известных на сегодняшний день мучеников, убиенные в 1917–1919 гг.: Василий, пресвитер Зачеренский и с ним пострадавший церковный староста Стефан. Это была первая волна красного террора, когда Красная Армия властвовала в Эстонии, сеяла смерть и уничтожала «классовых врагов». В период составления жития этих мучеников я был настоятелем прихода в Саатсе и обнаружил примечательную особенность: людей, непосредственно общавшихся с новомучениками, на момент начала исследования уже не было в живых, и мне неоткуда уже было узнать об опыте общения с ними, о воспоминаниях о них. Осталась лишь их мученическая кончина как факт, мемуары о мемуарах и общие описания того времени.

В таком же положении я оказался, когда пять лет назад по благословению Митрополита Стефана начал собирать информацию о пострадавших во время второй волны красного террора (1940–1941) православных церковных деятелях. Непосредственно соприкасавшиеся с пострадавшими в то время либо были уже мертвые, либо их свидетельства по разным причинам не могли быть учтены. Поначалу меня это сильно огорчало, но потом я подумал, что, возможно, это даже к лучшему, воспоминания отступают перед мученической кончиной. Иной раз на фоне страданий за веру людские воспоминания отступают в тень.

Поразительно, какими разными могут быть отзывы людей об одном и том же человеке! Об одном из убитых священников мнения местных людей расходились настолько кардинально, что можно было подумать, будто они говорят о разных людях. Один человек думал, что священника убили потому, что у него было оружие (повород для ареста КГБ, который позже был распространен среди народа, чтобы оправдать убийство священника), другой человек ответил на этот же вопрос, что священника убили потому, что убийцы были коммунистами и терпеть не могли Церковь и священнослужителей. Какой же из этих версий можно доверять? Зная о том, каковы были принципы действия КГБ и застав еще то время, когда КГБ еще

существовал, можно не сомневаться: ни одна ложь не была слишком велика для оправдания деяний КГБ. Зачастую определяющим был религиозный фон респондента: протестант или человек неверующий давал совсем другие ответы, чем православный.

Основные материалы получены из архива приснопамятного протоиерея Августа Кальюокста. Весьма полезным оказалось исследование об истории ПЦЭ бывшего юриста отдела по делам религии Министерства внутренних дел Эстонии Мари-Анн Хельясе. Я использовал в своей работе также воспоминания профессора Артура Выбузе об испытаниях 1941 г. (рукопись «Эстонские мученики»). В начале работы я делал запросы в Государственный архив Эстонии, в местные музеи, самоуправления, школы. В Государственном архиве я смог познакомиться с делами КГБ и другими материалами, имеющими отношение к нашей теме. В местных музеях, органах самоуправления и в школах материалов о наших мучениках, к сожалению, не было обнаружено. Я искал в телефонных книгах имена, которые могли бы оказаться именами потомков новомучеников, звонил по этим номерам. Так я познакомился с дочерью диакона Василия Астанина Нонной, которая любезно сообщила мне некоторые подробности биографии отца. Сама она, правда, не помнила отца, потому что ей не было и года, когда его убили, но воспоминания матери продолжали жить в ней, Нонна передала мне также и фотографию отца.

И все же, большинство телефонных звонков не дало положительного результата. Люди зачастую не понимали, зачем мы изучаем эту тему. «Зачем вам это знать? Что вы будете делать с этой информацией? Не надо копаться в прошлом...». Приходится признать, что страх перед красным террором и бесчинствами КГБ до сих пор живет в человеческих душах, и эту тему просто избегают.

Я также общался с нынешним министром внутренних дел, а на тот момент членом Рийгикогу Урмасом Рейнсалу и членом правления общества репрессированных „Memento“ Лео Ййспу и получил мощный импульс для дальнейших занятий нашей темой. А именно, на том этапе исследовательской работы возник вопрос: были ли страдания новомучеников одинаковы или сопоставимы друг с другом. Как общество вообще относится к факту мученичества? Ведь люди погибали по-разному: одни были расстреляны на месте, другие замучены до смерти (официальная формулировка «умер во время следствия»), третьи умерли в сталинских лагерях смерти (официально их называли «исправительно-трудовыми лагерями») от голода, холода и горя. Представители Государственной комиссии по изучению репрессий и члены организации „Memento“ сошлись в едином мнении: нельзя различать, каким именно образом советская система уничтожала человека. В этом и состояла цель красного террора: ликвидация инакомыс-

лящего человека (а в глазах советской власти инакомыслием было в том числе и христианство) с особой жестокостью, чтобы запугивать остальных. Таким образом дух страданий репрессированных верующих был один и тот же, и они страдали за одно и то же. В двух словах: они были лишними для советской власти, выступавшей против церкви и религии. Для некоторых из арестованных час их мученической смерти был отсрочен, а для других наступил сразу же. Эту точку зрения разделял также высокопреосвященный Митрополит Стефан и архимандрит Григорий Папатомас.

При посредничестве о. Андрея Сычова я использовал в своей исследовательской работе материалы, собранные Давидом Папом, Татьяной Шор и Велло Сало.

Выражаю также благодарность Мэллису Марипуу, историку, члену правления Эстонского целевого учреждения по исследованию преступлений против человечности. К сожалению, и государственные учреждения не располагают более обширными материалами по интересующей нас теме. Не смог ничем помочь и отдел по делам религии Министерства внутренних дел Эстонии, и богословский факультет Тартуского университета. Очень часто в период сбора материала попадалась заведомо ложная информация, выявлялись вольные и невольные ошибки памяти.

К началу 2010 г. был подготовлен первоначальный материал о новомучениках. Большим подспорьем в работе оказались местные газеты тех времен. Поистине, настоящую жизнь лучше всего отражают уездные газеты!

Известны десятки и даже сотни имен репрессированных того времени, но кто их них пострадал именно за веру? Это и стало основным вопросом последующей работы. Первым этапом в процессе разрешения этого вопроса была запись биографий на основе имеющихся материалов. Следующий этап был конфиденциальным, круг участников этого процесса был весьма ограничен.

Вначале я собрал данные обо всех известных нам репрессированных церковных деятелях, арестованных во время советской оккупации в 1940 г. После того, как я более основательно изучил их биографии, обсудил все с Митрополитом, а позже и со Священным Синодом, было принято решение заниматься прежде всего новомучениками 1940–1941 гг., новомучениками 1944–1945 гг. ждут своего времени и более подробного изучения. Среди них, например, и епископ Петр (Пяхкель).

Женщин (жен) арестовывали вместе с мужьями, их разлучали: мужчин отправляли в тюрьмы, а женщин с детьми в Сибирь на поселение в специальные районы, куда определяли «социально опасные элементы», которыми и были церковные деятели-политзаключенные. Дети, на момент

ареста не достигшие совершеннолетия, смогли после смерти Сталина в 1953 г. вернуться на родину, женщины и старшие дети должны были оставаться в Сибири.

Еще раз подчеркну, что как правило, мы не знаем точной даты кончины новомучеников. Нам определенно известны лишь дата и место убийства, а также место захоронения о. Иоанна Краава. В остальных случаях мы не знаем ни даты смерти, ни места захоронения. КГБ сделал все, чтобы стереть память о мучениках того времени, нам неизвестно даже место их последнего упокоения. Для единобразия я использовал данные государственного каталога репрессированных. В документах КГБ встречались, например, несколько различных дат смерти одного человека.

Глядя ретроспективно, любопытно отметить, как укрепилась вера людей, связанных с темой новомученичества. Некоторое ободрение и вдохновение получили родственники и потомки пострадавших. В свое время ведь они были вытеснены из общественной жизни, их клеймили как «врагов народа». Наконец, справедливость торжествует. Лично я большую помощь в этой работе получил от самих новомучеников, которые каким-то непостижимым образом невидимо руководили мной и помогали. Без помощи Божией этого исследования не состоялось бы. Но лукавый и дух мира сего делают со своей стороны все, чтобы затруднить дальнейшее изучение этой темы. Странно, что люди сегодня все еще приводят аргументы времен КГБ, ложь пытается сбить нас с пути...

Настало время представить прежде всего нашим верующим, но также и всем интересующимся новомучеников эстонских, судьба которых хранилась в тайне весь советский период, и запечатлеть их живыми в истории нашей Церкви.

Молитвами наших новомучеников да помилует нас Господь!

Протоиерей Василий Ристокок

Протоиерей Василий Ристокок родился 14.12.1877 г. в приходе Муху-Хеллаама в семье деревенского кузнеца Юри и его жены Марии. В 1899 г. окончил Рижскую духовную семинарию, а в 1903 г. Петербургскую духовную академию, в то же время окончил курсы в археологическом институте. Многие годы Василий Ристокок служил учителем

лем в духовных школах, был членом комиссии по восстановлению старых монастырей. В 1913 г. женился на дочери священника прихода Муху-Хелламаа о. Алексия Аллика – Ксении, у них родилось четверо детей, из которых до совершеннолетнего возраста дожили Ираида (родилась в 1914 г.), Юри (1919) и Елена (1925).

6. V 1915 г. Василий был рукоположен во диакона, а 9. V 1915 г. во иерея, с 26. III 1923 г. – протоиерей, а также Саареский благочинный. Он был удостоен нескольких государственных и церковных наград: орден епископа Платона 2 и 3 степени, государственный Красный Крест, крест Скаутов и награды царского времени. О. Василий овдовел в апреле 1941 г., когда его супруга умерла после тяжелой болезни. 1 июля 1941 г. о. Василия арестовали и на основании §58-13 Уголовного Кодекса РСФСР 22. VIII 1941 г. отправили в иркутскую тюрьму КГБ № 1. В декабре того же года о. Василию в ходе предварительного следствия предъявили обвинения по ст. 58-4 и по ст. 58-10а УК РСФСР в «антисоветской пропаганде» (антисоветская деятельность в Эстонии) и в религиозной деятельности, и признали в этом виновным. На самом деле, единственной виной столь «опасного преступника» был его духовный чин. Сердце 64-летнего о. Василия не выдержало пыток, допросов и всевозможных унижений и остановилось 6. I 1942 г. В акте о смерти причиной смерти назван «порок сердца». Его «уголовное дело» было закрыто 12. I 1942 г. Могила о. Василия находится на кладбище Кудьяпе в Курессааре.

Иерей Иоанн Краав

Иерей Иоанн Краав родился 21. III 1914 г. на о. Сааремаа в приходе Пярсама, в семье хуторянина Михкеля (Михаила) и его супруги Мийны (Акилины). После окончания местной деревенской школы Иоанн в 1928 г. поступил в Сааремааскую общую гимназию, закончил там реальный класс в 1933 г. (15-й выпуск СОГ). После гимназии в 1933–1936 гг. учился в Печерской духовной семинарии. Женился 1. V 1936 на Александре (Алли) из Обиницы, 18. X 1938 г. у них родилась дочь Вийви-Хилья. 9. V 1936 г. в церкви Тайлово был рукоположен во диаконы, а 10. V 1936 г. архиепископ Печерский Николай (Лейсман) в церкви св. вмц. Варвары совершил его священническую хиротонию.

Некоторое время о. Иоанн служил в приходе Поотси-Кыпу в Пярнумаа. 15. X 1936 г. его перевели в приход ПЦЭ в Антсла-Краави (храм во имя св. прор.

Илии). 22. VI 1937 г. его наградили правом ношения палицы, а 13. VI 1938 г. – правом ношения скуфы. Ранним утром 7. VII 1941 г. о. Иоанн попал в засаду истребительного батальона и был арестован. Что произошло дальше, мы точно не знаем. Местные женщины нашли некоторое время спустя неподалеку от дороги разорванное на куски тело о. Иоанна. Смелые женщины связали тело пастыря простынями и отнесли в церковь, чтобы проводить его в последний путь. Церковные иерархи позже прислали этим женщинам письмо с выражением благодарности за столь мужественный поступок. О. Иоанн похоронен на кладбище в Антсла-Краави. О. Иоанн единственный из всех убиенных в 1940–1941 гг. православных церковных деятелей имеет известное нам место последнего упокоения.

Иерей Иоанн Сергеев

Иерей Иоанн Сергеев родился 1. II 1908 г. в Нарве, в семье маляра Адриана и его жены Дарии. В 1929 г. служил в Эстонской армии, в 1930–1934 гг. учился в Парижском богословском институте. По возвращении в Эстонию поселился неподалеку от Нарвы, там он женился на Вере (1909 г. рождения), в 1935 г. у них родился сын Димитрий. 26. IX 1933 г. митрополит Александр в Нарвской церкви свт. Николая хиротонисал его во диакона, а во иереи о. Иоанн был рукоположен уже в Париже, на подворье Свято-Сергиева монастыря, 25. III 1934 г. О. Иоанн окормлял в 1934–1936 гг. приход в Баскнарве, а начиная с 1936 г. – пярнуский приход св. вмц. Екатерины, а также приходы Вяндра и Килинги-Нымме. О. Иоанна арестовали

14. VI 1941 г. по адресу Пярну, Карья 1–4, бумаги в КГБ были приготовлены

9. VI. Поводом для ареста послужили духовный чин о. Иоанна, в котором он якобы занимался «антисоветской агитацией», обучение за границей и получение там священнического звания, «членство в белогвардейской монархической организации», общественная активность и то, что он поддерживал Кайтселийт с 1935 г. Военный трибунал 12. III 1935 г. осудил «служителя культа за контрреволюционную деятельность» и в соответствии с УК РСФСР приговорил его к десяти годам заключения в лагере Севураллаг Свердловской области Серовского района, считая началом лагерного срока 14. VI 1941 г. О. Иоанн погиб в возрасте 35 лет в месте заключения в деревне Сосва 22. II 1943 г., причина смерти неизвестна...

Иерей Артемий Ваппер родился 29. IX 1913 г. на о. Сааремаа в деревне Лейси в многодетной семье церков-

Иерей Артемий Ваппер

ного и школьного учителя Михаила (позже он стал священником и окормлял приход Мустьяла) и его супруги Елизаветы (у о. Артемия было 4 брата и 6 сестер). После окончания 6-летней школы Артемий работал на хуторе. В 1933–1935 гг. был вольнослушателем в Печерской духовной семинарии. В 1935–1936 гг. служил в Эстонской армии санитаром. Осенью 1936 г. женился, жена Лидия (1913 г. рождения). 6. XII 1936 г. в Нарвской церкви свт. Николая митрополит Александр рукоположил Артемия во диаконы, а 13. XII 1936 г. в Таллинском кафедральном соборе – во иереи. О. Артемий служил на Сааремаа в приходах Лейси и Метскула в 1936–1939 гг., с 1939 г. – в Торнимяэ. О. Артемия арестовали вместе с женой 1. VII 1941 г. в приходском доме в Торнимяэ. Паромом их доставили в Таллин, о. Артемия отправили оттуда в Сибирь, а супруга Лидия освободилась из женской тюрьмы Харку в августе 1941 г. После унизительных и мучительных допросов о. Артемия заставили признаться в систематической антисоветской агитации, которую он, «находясь в священном сане, проводил в 1940 г. как в церкви, так и в личном общении с прихожанами». 5. III 1942 г. на основании 2-й части §58-10 Уголовного Кодекса РСФСР о. Артемий был осужден и приговорен к высшей мере наказания – расстрелу с конфискацией всего личного имущества. 11. IV 1942 г. расстрел был заменен 5 годами заключения в сталинском «исправительно-трудовом» лагере в Иркутской области. По данным КГБ о. Артемий погиб в лагере 7. VIII 1944 г. Ему было 30 лет. Акт № 61 о смерти о. Артемия был составлен лишь 12. IX 1989 г.

Иерей Николай Лейсман и Марта Лейсман

Иерей Николай Лейсман родился 13. VI 1902 г. в семье псаломщика Алексея и его жены Александры. Учился в Рижской духовной школе и духовной семинарии. В качестве добровольца участвовал в Эстонской Освободительной войне 1918–1919 гг. Потом поступил в Таллинский техникум. В 1931 г. Священный Синод ПЦЭ принял у Николая ставленнический экзамен. Николай был женат, 30. VI 1930 г. в семье родился сын Юри (Георг). 9. IV

1933 г. в Таллинском Преображенском соборе митрополит Александр рукоположил Николая во диаконы, а 14. V 1933 г. – во иереи. В 1933–1935 гг. о. Николай служил в приходе Килинги-Нымме, а с 1935 г. и вплоть до ареста – в приходах Тыстамаа-Сели и Кастана. О. Николая арестовали за «антисоветскую деятельность» 14. VI 1941 г. в деревне Вихаксе волости Селисте Пярнуского уезда и отправили в Сибирь. Документы на его арест были готовы уже 11. VI 1941 г., они основывались на ложных обвинениях, полученных в апреле 1941 г. Сотрудники КГБ нашли среди местного населения людей, которые по каким-то причинам дали ложные показания о священнике. В ссылку отправили также и семью о. Николая. 26. I 1942 г. Трибунал принял сугубое решение: признать о. Николая виновным по первой части § 58-10 и §58-13 УК РСФСР и как «особо опасного элемента» приговорить к высшей мере наказания – расстрелу. 12. III 1942 г. расстрел заменили 10 годами заключения в «исправительно-трудовом» лагере в Свердловской области – Севураллаге. В архиве КГБ мы находим короткое сообщение о том, что Николай Лейсман умер 19. V 1943 г. на 42-м году жизни. Причина смерти неизвестна...

Марта Лейсман родилась 13. VI 1903 г. Жена священника Николая Лейсмана. После ареста супруга 14. VI 1941 г. за «антисоветскую деятельность», местная тройка КГБ отдала распоряжение сослать семью о. Николая: жену Марту и 10-летнего сына Георга, так как и семья священника с точки зрения советской власти была «социально опасным элементом». Марту и Георга сослали в Новониколаевский поселок района Кривошеино Томской области, где весной 1943 г. (точная дата неизвестна) она умерла в возрасте 39 лет. 13-летнего Георга поместили в детский дом, он вернулся в Эстонию в 1946 г. и поселился у тети в Сууре-Яани.

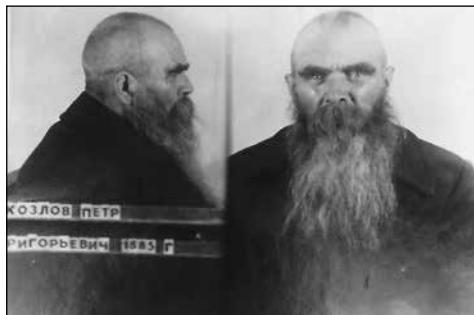
Диакон Василий Астанин

Диакон Василий Астанин родился 5. XII 1888 г. в деревне Ложголово Гдовского уезда, в 30 км от Ивангорода в семье крестьянина Федора и его жены Степаниды (у них было шестеро детей). Василий закончил 6 классов Тамбовской гимназии, затем учился в Петербурге торговле, стал купцом. Во время I Мировой войны служил в царской армии, во время гражданской войны в России служил добровольцем в Белой армии в звании прапорщика.

В конце 1919 г. поселился в Эстонии, был купцом в Нарве, а позже в Тапа. Осенью 1921 г. тайно навещал больного отца, который вскоре после это-

го умер. Кто-то из местных жителей донес на Василия, позже КГБ строил свои обвинения как раз на том, что Василий «шпионил в Советском Союзе в пользу Эстонской республики». В 1937 г. Василий женился на дочери староверческого священника Агапии. В 1941 г. у них родилась дочь Нонна (арестованному о. Василию удалось увидеть свою новорожденную dochь перед смертью). После окончания духовных курсов 4. XII 1938 г. митрополит Александр рукоположил Василия во диаконы в Тапаской церкви. О. Василий служил в этом храме диаконом и псаломщиком вплоть до ареста.

О. Василий был кавалером ордена св. Платона. В 1939 г. у него была возможность эмигрировать с семьей в Швецию, но он не сделал этого из-за родственников, зная, что на них обрушатся репрессии со стороны Советской власти. О. Василия арестовали 11. XI 1940 г. в Тапа по адресу Амблаское шоссе, дом 13. Его отправили в Таллинскую Батарейную тюрьму. Там состояние его здоровья резко ухудшилось, на ногах образовались гангрены. Его заставили признаться в «измене» Советскому Союзу – в антисоветской церковной деятельности. Заставили просить прощения за все то «зло», которое он причинил советской власти и Коммунистической Партии. Но о. Василий исповедовал свою веру и перед трибуналом. Решение трибунала от 23. VI 1941 г. было коротким и суровым: на основании 1 части §58-6 и 58-1 УК РСФСР назначить 52-летнему диакону Василию Астанину высшую меру уголовного наказания – расстрел с конфискацией всего личного имущества в пользу Советского Союза. Решение суда было приведено в исполнение 26. VI 1941 г.

Диакон Петр Козлов

Диакон Петр Козлов родился 1. X 1885 г. в Москве в семье крестьянина Григория и его жены Варвары. Он учился в реальном классе местной основной школы, а затем в Тульском военном училище. Жил и работал оружейным мастером в Тульской губернии, после революции 1917 г. служил оружейным мастером в армии Деникина и Врангеля. В 1922 г., подобно многим эмигрантам, не пожелавшим сотрудничать с Советской властью, переехал в Эстонию и стал работать счетоводом на Нарвской Кренгольмской мануфактуре. Позже он сдал ставленнический экзамен, и 4. VI 1939 г. епископ Нарвский Павел в Нарвском соборе рукоположил Петра во диаконы. До ареста служил в Нарвском Преображенском соборе диаконом.

Арестовали о. Петра 29. IV 1941 г. в Нарве. Обвинение КГБ было следую-

щим: «Петр Козлов, как бывший белогвардейский офицер, из ненависти занимается антисоветской агитацией и настроен против СССР и революции. Желает восстановить монархический или дореволюционный порядок (неотъемлемой частью которого было в том числе и православие). После смены власти с самого начала был ее противником». Лжесвидетели признали его «руководителем антисоветской группировки», «распространителем антисоветской литературы и листовок», засвидетельствовали, что он «агитировал против советской власти на рабочем месте». У о. Петра, как у опасного преступника, сняли отпечатки пальцев и 4. VII 1941 г. отправили по этапу вглубь России в Молотовскую область, в спецтюрьму КГБ. 10. III 1942 г. на основании УК РСФСР трибунал приговорил его к высшей мере наказания – расстрелу. 18. 4. 1942 г. на основании 1 части §58-4, 58-10 приговор был заменен на 10 лет принудительного труда в Уссоллаге, в Пермской области. Но в военное время бумаги доходили очень нескоро или их вообще писали задним числом, так как из Соликамска, Пермской области, с опозданием приходит короткое сообщение: Петр Козлов к 31. III 1942 г. уже мертв. Причина смерти не установлена...

Иоанн Лаговский с супругой Тамарой

Иоанн Лаговский родился 8 сентября 1889 года в Костроме в семье священника отца Аркадия. Учился в Кинешемском духовном училище. Затем окончил Костромскую духовную семинарию в 1908 году и Киевскую духовную академию со степенью кандидата богословия в 1913 году. Преподавал русский язык и словесность в средних учебных заведениях Екатеринополя (ныне Днепропетровск). Во время гражданской войны на Украине эмигрировал из Севастополя в Константинополь (в 1919 г.). Затем переехал на Корсику, Франция. В 1923 году поступил в Русский педагогический институт в Праге и окончил его в 1926 году. Вступил в члены Русского студенческого христианского движения (РСХД). С 1926 года – ассистент кафедры психологии и педагогики Свято-Сергиевского богословского института в Париже. С 1929 по 1933 год был также членом центрального секретариата и секретарем РСХД в Париже. Совместно с Н. М. Зерновым был первым соредактором «Вестника РСХД». Женился на Тамаре Бежаницкой (1. VII 1911 – 4. VII 2004, внучка тартуского священномученика Николая Бежаницкого), они венчались 6. VIII 1930 г. в Тартуском Успенском соборе. После

женитьбы в 1930–1933 гг. жили в Париже. В 1933 году семья вернулась в Эстонию, они поселились в Тарту, на квартире супруги Тамары. С 1934 по 1939 год возглавлял РСХД в Эстонии и был редактором журнала организации. Был замещающим членом Синода ПЦЭ и чтецом Тартуского Успенского собора. После вступления советской армии в Прибалтику был арестован 5 августа 1940 года как член руководства эстонской организации РСХД и член административного совета православного прихода в Тарту. Его арестовали на тартуской квартире по адресу Айя 38-2 и отправили в ленинградскую тюрьму вместе с активистами РСХД, уроженцами Печор, Николаем Пенкиным и Татьяной Дезен. Учитывая их «опасность» для советской власти, на закрытом заседании Военного трибунала 25. IV 1941 они были осуждены по 58 статье УК РСФСР. Сослан, подвергнут пыткам и расстрелян 3. VII 1941 г., ему было 51 год. Супругу Тамару сослали в Сибирь, но она выжила и позже вернулась в Эстонию.

Феодор Петай

Феодор Петай (ранее Петтай) родился 19. I 1890 г. в Вырумаа, в деревне Варсту волости Вана-Рооза в семье хуторянина Каарла Петтай и его супруги Анны, был одним из пятерых детей. Обучение в Рижской духовной семинарии пришлось прервать по семейным обстоятельствам. Феодор сдал экзамен на чтеца в 1912 г. Учился на педагогических курсах и приобрел профессию учителя начальных классов в 1919 г., позже повышал свою квалификацию в Вырской Учительской семинарии в 1923 г. Женился 15. VI 1919 г. на Анне Вейдинг.

Феодор Петай служил чтецом и школьным учителем прихода Мынисте-Ритсику в подчинении у местного священника, регентом церковного хора, а позже и членом ревизионной комиссии прихода Варсту, директором начальной школы Ваастсе-Рооза в Вырумаа, был основателем местного культурного общества и библиотеки, руководителем светского хора, дирижером оркестра и художественным руководителем театрального кружка и др. Был удостоен нескольких наград, кавалер Белого креста Кайтселиита и знака отличия Орлиный крест 5 степени. 6. VI 1941 г. КГБ, опираясь на «собранные материалы», было дано распоряжение арестовать Феодора Петая по обвинению в «антисоветской агитации» и восхвалению свободной Эстонии, т.е. прежнего строя.

Феодора арестовали 14. VI 1941 г., в тот же день сослали его семью. Жена Анна умерла в Сибири, дочерям уда-

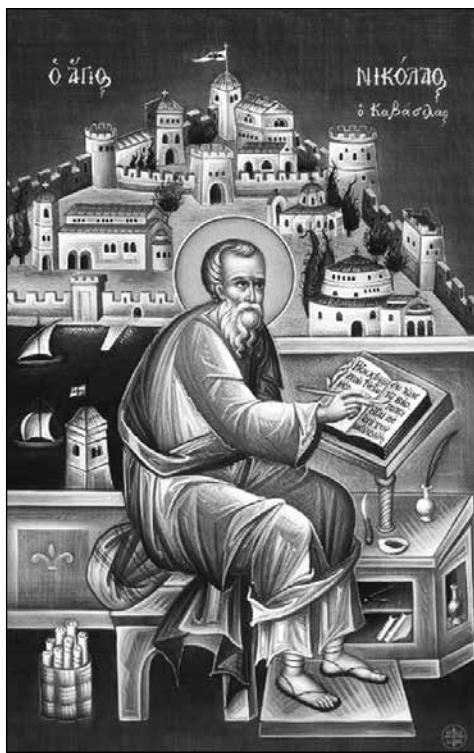
лось вернуться в Эстонию. Во время войны Феодора Петая отправили в Свердловскую область в тюрьму КГБ как «социально вредного и опасного элемента». 12. III 1942 г., после продолжительных и мучительных допросов, Феодору Петяю предъявили обвинение на основании 1 части § 58-10 и 58-13 УК РСФСР и назначили высшую меру наказания – расстрел с конфискацией всего личного имущества. По этому случаю мы можем заключить, что к дате смерти в делах КГБ следует относиться критически.

В делах КГБ мы находим три даты расстрела: 20. IV, 26. V и 8. VI 1942 г. Кроме того, среди документов КГБ есть бумага, в которой сказано, что 10.05.1958 г. сестре Феодора Петая устно сообщено о том, что приговор был заменен на 10-летнее тюремное заключение и что он умер в тюрьме от инфаркта 24. IV 1944 г. 28. V 1971 г. в резюме, подтвержденном КГБ, о Феодоре Петяе сказано, что он расстрелян 20. IV 1942 г. в тюрьме смерти 8/2561 Сосва, ему было 52 года. Его надгробие, как и надгробие его жены, находится на семейной могиле на кладбище Ритсику.

Анна Петай

Анна Петай (в девичестве Вейдинг) родилась 13. IV 1889 г. в области Мынисте. Работала домашней учительницей в Германии, а позже в России в Чите. Вернулась в Эстонию в разгар I Мировой войны. Вскоре после рождения Анну крестили в лютеранском приходе Харгла, миропомазали и присоединили к православию ее тогда, когда она выходила замуж за Феодора Петая. 15. VI 1919 г. священник Павел Колон венчал их в церкви Мынисте-Ритсику. У них родились дети: Марет (12. III 1932 г.), Артур (11. IV 1921-21. II 1922), Хельви (30. VII 1923 г.) и 3. X 1925 г. родился мертвый мальчик. 14. VI 1941 г., когда супруга Анны Феодора арестовали и отправили в тюрьму, Анну Петай вместе с дочерьми, 17-летней Хельви и 9-летней Марет, сослали в вагоне для скота в Сибирь: в деревню Богатыревка колхоза Андарма Бакчарского района Томской области. В место ссылки семья прибыла лишь в августе. На месте им назначили плату, которую необходимо было внести 1. I 1942 г. Но в то время работоспособной была только 18-летняя Хельви, которая, вместе с несовершеннолетней сестрой, не смогла внести эту плату. Так колхоз забрал у семьи Петай все, что можно было, включая одежду, которая была на них самих. Тяжелый быт и пережитые испытания подорвали здоровье Анны. Анна Петай умерла 23. II 1948 г. в возрасте 58 лет.

Семь слов о жизни во Христе

Св. Николай Кавасила

Слово второе. Какое содействие оказывает ей Божественное крещение

Что священная жизнь образуется священными таинствами, это показано в предыдущем, а теперь посмотрим, как каждое из таинств вводит в сию жизнь. Ибо жизнь во Христе есть самое соединение со Христом, а таким образом каждое таинство принимающих его соединяет со Христом, о том и будем говорить.

Со Христом соединиться, ради чего и пришел Спаситель, всячески возможно тем, кои приходят к Нему, ради чего и все терпят и сodelываются такими, как и он Сам. Он соединился с плотью и кровью, чистыми от всякого греха и от начала будучи Богом по естеству, Он обожил и то, чем следался после, то есть человеческое естество, а умирая, Он умер и плотью и воскрес. И так желающему соединиться в Ним надлежит и плоть Его принять и в обожении участвовать и гробу приобщиться и воскресению. А затем и крестимся мы, чтобы умереть Его смертью и воскреснуть Его воскресением; помазываемся же, дабы сodelаться с Ним общниками в царском помазании обожения. Когда же мы питаемся священнейшим Хлебом и пием божественную чашу, сообщаемся той самой плоти и той самой крови, которые восприняты Спасителем и таким образом соединяемся с Воплотившимся

за нас и Обоженным и Умершим и Воскресшим. Почему же мы не сохраняем того же самого, как и он порядка, но начинаем оттуда, где он окончил, и оканчиваем тем, чем он начал? Потому, что он сошел затем, чтобы мы взошли, и хотя один и тот же предлежит путь, но его делом было сойти, а мы восходим подобно тому, как на лестнице что было для него последним, когда он сходил, то становится для нас первым, когда мы восходим. Иначе и быть не может по самому делу. Ибо крещение есть рождение, миро бывает в нас причиной действия и движения, а хлеб жизни и чаша благодарения есть пища и истинное питье. Прежде рождения нельзя иметь движения или питаться. Кроме сего, Крещение примиряет человека с Богом, миро удостаивает даров от него, а сила трапезы Плоть Христову и Кровь сообщают принимающему таинство. Прежде же примирения невозможно стать вместе с другими и удостоиться дарований, какие имличны, и нельзя безгрешную пить Кровь и вкушать Плоть тем, кои подвластны лукавому и грехам. Поэтому мы сперва омываемся, потом помазуемся, и таким образом, когда мы бываем уже чисты и благоуханны, приемлемся нами трапеза. О сем довольно.

Посмотрим еще на каждое из таинств, какое содействие доставляют они священной жизни и, во-первых, на Крещение – что может внести оно в нашу жизнь.

Креститься значит родиться во Христе и получить самое бытие и существование тем, кои еще не существуют. Уразуметь сие можно многими способами. И во-первых, из порядка, потому что к этому таинству мы приступаем прежде прочих таинств и прежде других оно вводит христиан в новую жизнь, во-вторых – из имен, которыми называем его, и в-третьих – из того, что в нем совершается и поется.

С самого начала установлен тот порядок, чтобы сперва омываться, потом, помазавшись миром, приступить к священной трапезе, что служит сильным доказательством того, что купель есть начало жития, основание жизни и тому подобное предуготовление. Потому и сам Христос, так как со всем прочим, что принял за нас, необходимо было ему и креститься, принимает Крещение прежде прочего. И наименования сего таинства к чему иному могут привести? Мы называем

его и рождением (*gennesis*), и возрождением (*anagennesis*), и воссозданием (*anaplasia*), и печатью (*sphragis*), кроме того, крещение есть и одеяние (*endymi*), и помазание (*chrisma*), и дар (*charisma*), и просвещение (*photisma*), и купель (*loytron*) – все же сие имеет один и тот же смысл, что таинство сие для сущих и живущих по Боге есть начало бытия их. Ибо рождение, кроме сего понятия, конечно, не может означать ничего иного, и возрождение и воссоздание обозначают одно то, что рожденные уже и созданные рождаются и в другой раз и потерявшие образ теперь вторым рождением возвращаются прежнему виду подобно тому, как художник, придав вид веществу разбитой статуи, возрождает образ и воссозидает его. Потому что и самое дело Крещения в нас есть вид и образ, ибо оно начертывает вид и напечатлевает образ на душах наших, являя их сообразными смерти и воскресению Спасителя, почему именуется печатью, так как образует по подобию царского образа и блаженного вида. Поелику же сей вид облекает вещество и скрывает безобразие, потому таинство сие называем одеждою и погружением (*Baptisma*). И Павел, объясняя то, что одежда и печать указывают на сие таинство, иногда говорит, что Христос написуется и воображается в христианах, иногда – что облекает их подобно одежде. Сказано также о приемлющем таинство, что он облекается и погружается. Первое – в послании галатам: Чадца моя, имиже паки болезнью, дондеже вообразится Христос в вас (Гал. 4:19), и Иисус Христос предписан бысть, в вас распят (3:1); другое в том же послании: Елицы во Христа крестистеся, во Христа облекостеся (3:27). Ибо золото и серебро и медь, пока не потечет, расплавившись от огня, представляет взору только вещество, потому и называется золотом или медью, что служит именованием вещества. Когда же образовательными формами скжато будет в определенный вид, тогда, прежде всего, представляется взору уже не вещество, а определенный вид, подобно одеждам на теле, почему получает и особое какое-нибудь наименование, ибо называется уже статуей или перстнем, или чем-нибудь подобным, что означает уже не вещество, а только вид и образ. Потому, может быть, и спасительный день Крещения называется у христиан днем наречения имен (*onotasterios*), потому что тогда мы образуемся и за-

печатлеваемся, и жизнь наша, не имеющая образа и определенного вида, получает и вид и предел. Иначе, будучи тогда познаны Знующим своим и, как говорит Павел, познавше Бога, паче же Познани бывше от Бога (Гал. 4:9), мы слышим в тот день знаменующее слово – проименование, так как тогда мы истинно бываем познаны, ибо быть познану (*gnosthenai*) Богом значит быть истинно знаменитым (*gnorimos*).
(...)

Крещение потому есть просвещение (*photisma*), что доставляя истинное бытие, сodelывает ведомыми Богу и руководя к оному свету, удаляет от темного зла. Поэтому оно есть купель, что оно просвещение, ибо дозволяет свету сообщаться непосредственно, когда всякую нечистоту, которая затеняет от душ наших Божественный луч, уничтожает как некое средоточие. А дар (*charisma*) оно потому, что оно есть рождение, ибо может ли кто заплатить что-нибудь за свое рождение? Потому если кто захочет рассудить, увидит, как бывает при естественном рождении, так не можем мы привнести и самого желания благ Крещения. Ибо мы желаем того, о чем можно помышлять, а сие и на сердце человеку не приходит и рассуждать о сем невозможно прежде, нежели познаем на опыте. Ибо слыша об обещанной свободе и царстве, мы помышляем о некой благополучной жизни, которую можно обнять человеческим помыслом, а на самом деле это есть нечто совершение иное, высшее и мысли и желания нашего. Помазание (*chrisma*) оно потому, что помазанного для нас Христа оно написует в нас, приемлющем таинство; оно есть и печать (*sphragis*), отпечатлевшая самого Спасителя. Ибо помазание отовсюду по своему образу проникая в тело приемлющего и усвоившись ему, сodelывает помазанного знаменованным и показывает вид его и составляет поистине печать. Из сказанного видно, что от рождения оно может быть названо печатью, равно как и от печати – одеянием и погружением. Поелику же и благодатный дар, и просвещение, и купель относятся к одному и тому же, как творение и рождение, ясно, что всякое наименование крещения означает одно то, что купель есть рождение и начало новой жизни нашей во Христе. А что совершающее и произносимое в таинстве имеет тот же самый смысл, сие явно будет для тех, кои подробно рассмотрят таинство.

Ясно, что приступающий к таинству прежде, нежели получил таинство, еще не примирен с Богом, еще не освобожден от древнего поношения. Ибо когда приступает он, совершающий таинство прежде, нежели совершил что-либо таинственное, молится об освобождении его от обдергавшего демона и не с Богом только беседует о нем, но и диавола злословит и, бичуя, изгоняет его. А бич для него есть имя, еже паче всякаго имени (Флп.2:9). Тому нельзя быть живым и сыном и наследником, кто еще раб мучителя, ибо кто сопретывает с лукавым, тот, конечно, совершенно удален от Бога, а это значит быть вполне мертвым. Посему, так как жизнь еще совсем не получена, совершивший таинства подходит, дует на лицо, ибо дыхание от начала есть признак жизни. И проще все сообразно с сим, ибо все свойственно тем, ком как бы недавно восстали и отвращаются настоящего и находящегося под руками, а обращаются к иному. Ибо им должно в отношении к мирам один презреть, другой – почтить, и в отношении к жизни от одной отказаться, другую начать жить, и в отношении к вождям жизни одного всячески избегать, к другому со всею ревностью стремиться. И так из того, что отвергается настоящее, ясно видно, чего отрицается еще и теперь не изменившийся, а тем, что чрез сие таинство получает то, что кажется ему лучшим и что предпочел он настоящему, показывает, что Крещением начинает он достохвальную жизнь. Ибо входя в священный дом, отлагает одежду и развязывает сандалии, одежду с сандалиями, которые вспомоществуют в жизни, означая прежнюю жизнь. Потом, смотря к западу, выдувает из уст дыхание, знак жизни во тьме, протягивает руки и отталкивает лукавого, как бы он тут был и наступал, и плюет на него, как на нечистого и омерзительного, и отрицается всяких вражеских и неверных и ко всякой гибели виновных союзов и расторгает вполне горькое содружество и объявляет ему вражду. И потом бежит от тьмы и прибегает ко дню, и обретившись к востоку, ищет солнца и, освободившись от рук мучителя, покланяется царю и, отвергшись чуждого, познает своего владыку и молится, чтобы покориться ему и служить ему всею душою, а прежде сего веровать в него как Бога, познать о нем, что нужно. Ибо начало блаженной жизни есть истинное познание о Боге: еже бо знati тебе, – говорит Соломон,

– корень есть бессмертия (Прем. 15:3), так как, напротив, неведение Бога внесло смерть в начале. Ибо поелику Адам, не зная Божественного человеколюбия, подумал, что Благий завистлив, и, забыв о премудрости, думал скрыться от Примурского, и, презрев Владыку, прилепился к беглому рабу и за сие изгнан был из рая и лишился жизни и подвергся скорбям и умер, потому поспешающему к жизни и к Богу всячески необходимо быть приведену к познанию Бога. А совершенным обнажением и отложением последнего хитона мы показываем, что касаемся пути, ведущего в рай и к жизни райской. Ибо Адам от блаженного оного одеяния дошедшй до наготы, от нее дошел до бедственной оной одежды, а мы от кожаных оных одежд переходя к наготе и выходя на самую середину, открыто выступаем, чтобы возвратиться на тот же самый путь и поспешить к царской одежде; и откуда и ради чего Адам нисшел в мир сей, чрез то же самое мыходим отсюда. Может, обнажение служит знамением и того, что теперь чисто приступаем к истинному свету, не закрываясь ничем таким, откуда мрак смерти и все то, что заслоняет блаженный оный луч от душ человеческих, подобно тому, как одежды составляют некоторую преграду между тем светом и телами. Равно и помазание елеем может быть знаком и иного чего-нибудь, может относиться к следующему. Вспомним камень Иакова, который он, помазав елем, принес Богу, вспомним также царей и священников, кои им же освящались для общества и Бога и которые жили совсем не для себя, а для Бога и общества, ради чего и были поставлены. И мы собственную свою жизнь и нас самих уступаем Богу, а сие значит, отвергши древний вид, соделаться подобными ему. И кроме этого, этот символ вполне свойствен и приличен имени христианина, ибо мы помазываемся и желаем уподобиться Христу, который Божеством помазал человечество, почему сим помазанием сообщаемся его помазанию; а что сие помазание есть знак оного помазания, это показывает совершающий таинство в тех словах, которые поет, помазуя приступающего к таинству. Ибо это слова, коими Давид указывает на оное помазание и Царство. Ибо священник говорит: Помазуется сей, – разумея приемлющего таинство, – елеем радости, а Давид сказал о Спасителе: помаза Тя, Боже, Бог Твой елеем радости паче причастник

твоих (Пс. 44:8), причастниками называя нас, коих по человеколюбию делает общниками Царства.

До сего времени мы еще не живы, ибо для принимающего таинство все сие служит знамением и некоторым предварением и приготовлением к жизни. После же того, как приемлющий таинство сокрывшись в воде, троекратно поднимается из нее с призываием Троицы, тотчас он получает все желаемое: и рождается и создается рождением дня и созданием, как сказал Давид, и приемлет прекрасную печать и имеет всякое желаемое благополучие и становится светом, бывши прежде тьмою, и начинает существовать прежде бывший ничем и усвояется и сынополагается Богу, от уз и крайнего рабства будучи возведенным на царский престол. Ибо сия вода одну жизнь погубляет, другую же создает, и ветхого человека умерщвляет, а нового восстанавливает. Для испытавших это ясно из самых дел, потом и видимое при таинстве во всем представляет выражение сего. Ибо когда погружаясь в воду, человек сокрывается, он, по-видимому, убегает жизни в воздухе, а убегать жизни значит умирать; когда же опять поднимается, стремится, по-видимому, к жизни в соприкосновении с воздухом и светом и тотчас получает ее. Потому и Творца призывают здесь, что совершающее есть начало жизни, второе творение, много лучше первого. Ибо тщательнее прежнего написуется образ, и статуя образуется в яснейший Божественный вид. Посему надлежит, что Первообраз, было указано, теперь совершенное. Ибо крещающие, призывают при купели Бога, возглашают не общее Троице во имя Бога, что не совсем ясно и раздельно для богословствующих, а тщательно и точно указывают свойства каждой из ипостасей. Также и по следующей причине, ибо хотя Троица по единому человеколюбию спасла род человеческий, но вместе с тем говорят, что каждая из Блаженных ипостасей привнесла к сему некое собственное содействие. Ибо Отец примирился, сын примирил, а Дух Святой соделался даром для сделавшихся уже другими. Один освободил, Другой – pena, за которую мы освобождены, а Дух – свобода: идже Дух Господень, ту и свобода (2Кор. 3:17), – говорит Павел. И Один сотворил, Другим мы сотворены, а Дух животворит, потому и в первом творении Троицы изобразилась как бы в сени. Один творил, Другой был рукою

для Творящего, а Утешитель – духом для Вдыхающего жизнь. И что я говорю сие? В одном ли сем из Божественных действий различается Бог? Из многого, чем от века благотворил Бог твари, не найдешь ничего такого, что относилось бы только к Отцу или к Сыну или к Духу, но все обще Троице, поелику все отделяется единою силою и промыслом и творчеством. В домостроительстве же и восстановлении нашего рода сие было новое, что и восхотело нашего спасения и промыслило, как должно сие совершиться, вся вообще Троица, а действует не вся вообще. Ибо Совершитель есть не Отец и не Дух, а одно Слово и Один единородный приобщился плоти и крови и потерпел биения, и скорбел, и умер, и воскрес, чем оживлено естество и установлено Крещение, сие новое рождение и воссоздание. И так тем, кои получают священное воссоздание, которое одно показало Бога разделенным, должно при Божественной купели призывать Бога, разделяя Ипостаси (во имя Отца и Сына и Святого Духа). А при крещении что воспоминаем мы, как не домостроительство и особенно сие? Поистине, но не тем, что говорим, а тем, что делаем. Ибо когда человек, погружаясь трижды, возникает из воды, кто не видит, что сим указывает на тридневную смерть Спасителя и воскресение, что составляет конец всего домостроительства? Не напрасно, думаю, учение о Боге провозглашаем, а домостроительство в молчании показываем делами. Ибо одно было от начала и в познание людей приходит через голос, а другое совершено и было видимо для глаз людей и даже осязаемо руками. Почему блаженный Иоанн, зная, что то и другое – одно и то же в отношении к двоякому Спасителю, сказав: еже бе исперва, еже слышаом, – прибавил, – еже видехом очима наши ма, и руки наша осязаша, о словеси животнем (1Ин. 1:1). Кроме того, в учение о Боге должно только веровать, а обнаруживается вера словами, ибо, сказано: сердцем веруем в правду, усты же исповедуем во спасение (Рим. 10:10), а домостроительству необходимо нужно и подражать и показывать в делах. Ибо должно, как сказано, последовать стопам (1Пет. 2:21) за нас Умершего и Воскресшего.

MALVASTE PROHVET EELJA KABELIS HELISESID TAAS KIRIKUKELLAD

Preester Aabraham Tölp

Malvaste Prohveta Eelja kabelis helisesid taas kirikukellad ja kuulutasid ette aasta ühe suurema püha – Kristuse sündimise püha – tulekut.

Palugem Issandat önnistada neid kelli, et kõik, kes nende helisemist päeval või öösel kuulevad, ärkaksid Sinu püha nime kiitma. Aamen

Nõnda õnnistas Hiiumaa Kõrgessaare valla ja juba kahekümnes kord paastu- ja palvelaagrisse kogunenud rahvas novembrikuu viimasel laupäeval ühises palves sisse Malvaste Prohveta Eelja kabeli kirikukellad.

Laupäeva varahommikul oli Malvaste kabel ja kabelitorn täis sagimist. Theofan Saaremaalt ja Antonius Karksi-Nuiast koos Daniga sättisid kellatornis kellade kinnitust; Elisabeth koos Helena, Lydia ja Katarinaga koristasid kabelit – hiired olid pea kõik ölipõlambid ölist tühjenda-

Kiriku Tüpikonis ehk juhiste raamatus on öeldud, et kiriku kellalöömine on üks suuremaist ülesannet ja seda on täitnud mõnes kohas peale kella-meeste ka akadeemilise hariduse saanud köstrid. Pildil Malvaste Prohveta Eelja kabeli kellamees Dan Lukas. Teda assisteerib Kärdla Püha Risti ja Johannese luterliku kiriku kellamees Rein Maalmeister. Foto: Helena Tölp.

nud ja tahid laiali tassinud –; Fil vaatas, et süsi suitsutis ikka hästi hõõguks. Peagi oli kogudus ja vallarahvas kohal ning ühine palvus kahe kirikukella õnnistamiseks võis alata.

Ilma kelladeta ei saa kirikut ette kujutada. Harilikult on õigeusu kiriku kellatornis viis kuni seitse mitmesuguses suuruses kella. Malvaste kabelis on neid küll ainult kaks. Üks suur ja

teine väike kell, mõlemad pärít XIX sajandist.

Vanasti helistati kellasid vaenlase eest hoiatamiseks ja tulekahjust teatamiseks. Kuid peamine, mida kirikukellade heli väljendab, on palve – jumalarahva kuumast südamest tulev palve. On see siis palve lahkinud hing eest või rusutud südamega Jumala poole hüüdmine või hoopis palve Jumala kiituseks ja auks. Läbi palve astume me suhtlusesse ja osadusse Jumalaga. Kellahelin aga annab teada meie palvest ja kutsub ka teisi palvele.

Kirik palvetab kogu maailma eest. Kui keegi on haigevoodis või tööga hõivatud, siis kirikukellade helinat kuuldes teab ta, et ka tema eest palvetatakse ja enamgi veel, ta saab oma südamekambris palvega ühineda.

Kirikuaasta kõige rõõmsamad kellad helisevad Kristuse ülestõusmispühade ööteenistusel ja läheneval Kristuse sündimise pühul ehk jõulupühul.

Jõulud on ühed tähtsamad rahvakalendri pühad ka tänapäeval.

Jõuludest hakkavad päevad pikemaks muutuma ja valgus hakkab võitu saama pimeduse üle.

Jõuludest saab alguse kevade ja kogu loodu ärkamise ootus.

Õigeusklikele on jõulud eelkõige Kristuse sündimisega seotud. Täpselt nii nagu loodus on jõulud valguse võit pimeduse üle, on Kristuse sünd valguse võit, mis avab oma algsest aust langenud inimesele tee Taevase Isa juurde.

Mille poolest on aga Kristuse sündimise pühad erilised? Õigeuskirikus eelneb Kristuse sündimise pühale ettevalmistusaeg neljakümnepäevase paastuna. Paastuajal loobume liha söömisest ja kõigest mittevajalikust, mis segab meid liikumast Jumalast osasaamise poole.

Jõulupüha teenistuste tekstdid kasutavad kõiki jõuludega seotud elemente, nagu mähkmed ja söim, härg ja eesel, karjased ja lambad, sest inimesele lõpuni möistmatus paradoksis on südinud meile väike lapsuke – igavene Jumal.

Selles imes peitub Kristuse sündimise püha ülim ja oluline tähendus:

Jumal sündis inimesest, saades tõeliseks Inimeseks, samas jäädes tõeliseks Jumalaks, lebas sõimes ja elas meie keskel selleks, et saada osa meie elust, et meiegi saaksime osa Tema elust. Läbi selleime andis Jumal meile tee ja lootuse igavesele elule Jumalas.

PEETER LAREDEI: KOOLIÖPETAJA, PREESTER, RAHVAKULTUURI EDENDAJA

Tiiu Pukk,
Häädemeeste muuseumi juhataja

Peeter Laredi 1935. aastal.

Enda Kallas ja Peeter Sõrmus Peeter Laredi mälestustahvli avamisel 25. VII 1987.

5. oktoobril möödus 150 aastat Peeter Laredeti sünnist. Peeter Laredi sündis 1862. aastal Viljandimaal Tuhalaanes külakooliöpetaja peres. Õppis Tartu Õpetajate Seminaris. 1881. aastal tuli ta Häädemeeste Issandamuutmise kirikusse psalmilugejaks. Peagi sai temast kösterkooliöpetaja ning koolijuhataja. Mõned aastad töötas ta vallakirjutajana.

1909. aastal sai ta Riias preestrikutse ja elute viis ta pärast 27 tööaastat Häädemeestel Haapsallu ja Velisele, kus ta töötas preestrina ja koolijuhatajana. Sealne töö ei pakkunud talle täit rahuldust. Suri ka tema esimene abiakaasa. 1919. aastal naasis ta Häädemeestele koolijuhatajaks. Ta loobus preestriametist ja abiellus Elisabeth Wabritiga, kes töötas samuti Häädemeeste koolis.

Peeter Laredi eestvedamisel kasvas Häädemeeste 4-klassiline kool 6-klassiliseks kõrgemaks algkooliks. Õpilaste rohkuse tõttu muudeti endine mõisale kuulunud kõrtsihoonne koolimajaks, kuhu sai ka Laredeli korteri. 1920-ndate lõpus valmis tema elumaja, mis pole 1944. aastal maha, jäid vaid saunaruuumid, kus ta elas oma elupäevade lõpuni. Peeter Laredi suri 16. jaanuaril 1952. aastal. Ta on maeitud Häädemeeste apostliku õigeusu kalmistule.

Millega jäädvustas Peeter Laredi end Häädemeeste ajalukku?

1895. aastal ilmus tema sulest õigeusu lastele kodus õppimiseks „Aabits”, millest tehti 1900. ja 1905. aastal kordustrükid, samuti laulikud „Laululind Laanesoo lepikust” 1888. a ning „Kimbuke tarvilisi kooli laule” 1930. a. Tema eestvedamisel hakati korraldamata ekskursioone Eesti tundmaõppimiseks. Hakati läbi viima õpilaste käsitööde ja joonistuste näitusi. Ta juhendas laulukoore ja näiteringi ning aitas korraldada kihelkonna laste laulupäevi. Laredeli kirjutas luuletusi, mida ka ise viisistas. Tunnumad on mitteametlik Häädemeeste hümn „Hoia Häädemeeste randa” (1898. a) ja „Luik viis lumekse”. Ta tõlkis, kirjutas näidendeid kooli näiteringi tarvis ja tegeles heliõominguga.

Kohaliku koduloolase Sulev Kasvandiku ja õigeusu kirikukoguduse esimehe Tõnis Joaranna eestvedamisel toimus 6. oktoobril Peeter Laredeli pühendatud jumalateenistus Häädemeeste õigeusu kirikus. Rahvast oli kirikusse kogunenud 70 inimest ringis. Kirikus oli näitus Peeter Laredeli elust ja tegemistest. Osta sai tema „Aabitsat”, 1920-ndate aastate Häädemeeste Kooli Karskusringi ajakirju „Karske noorus” ja 1922. aasta Häädemeeste kooli almanahhi, mille kõigi koostaja ta oli.

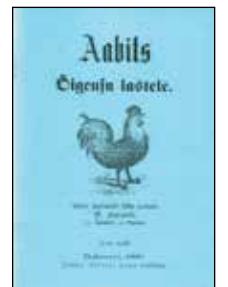
Mälestusteenistusel võtsid sõna Häädemeeste Keskkooli direktor Raimu Pruul, kes rääkis

Laredeli tegevusest koolihärra ja koolijuhma. Koduloolane Sulev Kasvandik tegi ülevaate ajakirjanduses ilmunud artiklitest ja Laredeli loomingust, publitsist Tiit Merenäkk rääkis Peeter Laredeli aatelisusest, endine häädemeestlane, kunagine riigikogu liige Rein Ratas nimetas Laredeid rahva valgustajaks ja sillatalaks, mis jäi ärkamisaja ja iseseisvumisaja vahel,

häädemeestelane ja kunagine teatriõppejöud Margus Tuuling tutvustas Laredeli loomingut, ülempreester Ardalion Keskküla tegi kokkuvõtte Peeter Laredeli elust. Häädemeeste Keskkooli 3. klassi õpilased laulsid tema laule, sh tema loodud „Hoia Häädemeeste randa”. Laulu õpetas selgeks õpetaja Minoret Miisna, laulusaated tegi Elon Miisna.

Järgnes mälestusteenistus Häädemeeste õigeusu kalmistul Peeter ja Elisabeth Laredeli haua juures.

Oktobrabünni algul toimus kõigi Häädemeeste Keskkooli 4.–12. klassi õpilaste muuseumitund Peeter Laredeli kohhta. Häädemeestel on ka Peeter Laredeli tänav ja mälestustahvel muuseumi seinal.

Peeter Laredi mälestamine 6. X 2012 Häädemeeste apostliku õigeusu kalmistul.